

Natuurtoets Bestemmingsplan Steenwijk-Tuk (Steenwijkerland)

A&W-rapport 1820

in opdracht van

Natuurtoets Bestemmingsplan Steenwijk-Tuk (Steenwijkerland)

A&W-rapport 1820

Foto Voorplaat

Luchtfoto Steenwijk en Tuk 2011, Bing Maps - (c) 2012 Microsoft Corporation and its data suppliers)

2012

Natuurtoets Bestemmingsplan Steenwijk-Tuk (Steenwijkerland). A&W-rapport 1820
Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

Opdrachtgever

Gemeente Steenwijkerland

Postbus 162
8330 AD Steenwijk
Telefoon

Uitvoerder

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon
Fax
www.altwym.nl

Projectnummer

1947tst

Projectleider

Status

Eindrapport

Autorisatie

Goedgekeurd

Paraaf

Datum

15 maart 2013

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Bestemmingsplan Steenwijk en Tuk	3
3	Beschermde gebieden en soorten	5
3.1	Beschermde gebieden	5
3.2	Relevante soorten Natuurbeschermingswet	5
3.3	Ecologische hoofdstructuur	6
3.4	Relevante soorten Flora- en faunawet	6
4	Effecten op beschermde gebieden	9
4.1	Verstoring van ganzen, zwanen en Smienten	9
4.2	Effecten op Purperreigers	11
4.3	Stikstofdepositie	12
4.4	Meervleermuis	15
4.5	Recreatie	16
4.6	Cumulatie van effecten	17
4.7	Ecologische hoofdstructuur	18
5	Effecten op beschermde soorten	19
5.1	Planten	19
5.2	Ongewervelde diersoorten	19
5.3	Vissen	19
5.4	Amfibieën	20
5.5	Reptielen	20
5.6	Vogels	20
5.7	Vleermuizen	21
5.8	Overige zoogdieren	22
6	Conclusies	25
6.2	Flora- en faunawet	25
7	Literatuur	27
	<i>Bijlage 1 Instandhoudingsdoelen</i>	29
	<i>Bijlage 2 Natuurwetgeving</i>	34

1 Inleiding

Achtergrond

De Gemeente Steenwijkerland kent een groot aantal bestemmingsplannen voor de kernen, in totaal 50. Deze bestemmingsplannen zijn voor een groot deel opgesteld in de jaren negentig of eerder en zijn verouderd. De gemeente streeft naar uniformiteit in haar bestemmingsplannen voor deze kernen. Zij wil daarom de bestemmingsplannen herzien, actualiseren en onderbrengen in een beperkt aantal.

Het is mogelijk dat de bestemmingsplannen ruimte bieden voor ontwikkelingen die negatieve effecten met zich meebrengen op beschermde gebieden en/of beschermde soorten. De bestemmingsplannen dienen daarom getoetst te worden aan de Natura 2000-regelgeving, regelgeving m.b.t. de Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en faunawet. Altenburg & Wymenga heeft in 2011 een natuurtoets uitgevoerd voor de noordelijke en zuidelijke kernen. De gemeente heeft Altenburg & Wymenga gevraagd ook een natuurtoets uit te voeren voor de bestemmingsplannen Oldemarkt, Giethoorn-Dwarsgracht-Jonen, Vollenhove en Blokzijl en Steenwijk-Tuk. De onderhavige rapportage betreft de natuurtoets voor het Bestemmingsplan Steenwijk en Tuk.

Doelstelling

De werkzaamheden betreffen een beoordeling van ecologische effecten van de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, die het bestemmingsplan voor Steenwijk en Tuk biedt. Eventuele effecten worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet en het beleid met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur. Risico's in het kader van de Flora- en faunawet worden verkend. Op basis van de uitgevoerde natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen is de verwachting dat negatieve effecten beperkt zullen zijn. Omdat gebruik gemaakt kan worden van datasets en methodieken in deze toetsen, is de natuurtoets vastgelegd in een beknopt rapport, waarin verwezen wordt naar de aanpak en uitwerking in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen.

Aanpak

Voor elk van de relevante bestemmingen en activiteiten die daarmee samenhangen – zoals verstoring, uitbreiding of andere doorwerkingen – zijn de effecten bepaald, zo mogelijk naar aard en omvang (kwaliteit en kwantiteit). Daarbij is gebruik gemaakt van de eerdere effectanalyses die op dit punt in de gemeente zijn gedaan, in het bijzonder de natuurtoets Noordelijke kernen en de natuurtoets Zuidelijke kernen (Van der Hut & De Vries 2011a, 2011b).

De voortoets onderzoekt of het bestemmingsplan van invloed kan zijn op de instandhoudingsdoelen van de relevante Natura 2000-gebieden. Daarom is nagegaan welke bestemmingen betekenis hebben voor de Natura 2000-gebieden, en vervolgens of die ook een doorwerking kunnen hebben op de instandhoudingsdoelen.

De bepaling van effecten op de EHS wordt voor een groot deel ingevuld door de voortoets, aangezien de nabijgelegen Natura 2000-gebieden De Weerribben en De Wieden ook onderdeel van de EHS in Steenwijkerland en omgeving uitmaken. Daarnaast worden mogelijke effecten op EHS-weidevogelgebied, ecologische verbindingzones en 'wezenlijke waarden' in de EHS, zoals stilte, duisternis en landschappelijke waarden, getoetst.

Voor het toetsen van activiteiten en bestemmingen aan de Flora- en faunawet is doorgaans onderzoek nodig op locatie, zodra een voorgenomen activiteit concreet is. Dat is nu (nog) niet

mogelijk. Daarom is een risicoverkenning uitgevoerd die op basis van beschikbare verspreidingsgegevens in kaart brengt of negatieve effecten in het bestemmingsplangebied op kunnen treden.

In het bestemmingsplan zijn verschillende bestemmingen en activiteiten benoemd, die mogelijk effecten kunnen hebben op beschermde gebieden en soorten. Om eventuele effecten te kunnen bepalen zijn de volgende onderdelen uitgewerkt.

1. Verstoringseffecten in het agrarische gebied (Natuurbeschermingswet en EHS)

Om de huidige plangebiedgrens wordt een verstoringscontour van 250 m getrokken en vervolgens wordt bepaald of in vergelijking met de huidige verstoringscontouren sprake is van een uitbreiding; hierin worden mogelijke effecten van uitbreiding van bebouwd gebied, paden en wegen op Natura 2000-waarden (foeragerende Purperreigers en herbivore watervogels) en EHS-waarden opgenomen.

2. Effecten van stikstofdepositie op habitattypen (Natuurbeschermingswet)

Een verhoging van stikstofemissie door bedrijfsuitbreiding en/of een toename van verkeersbewegingen kan leiden tot een hogere depositie op groeiplaatsen van gevoelige vegetaties binnen een Natura 2000-gebied. Veranderingen in stikstofdepositie worden geschat op basis van het type bedrijf en op basis van verkeerstellingen. Effecten worden bepaald op basis van verspreidingsgegevens van habitattypen (relevante vegetaties), en een ruimtelijk beeld van de huidige stikstofdepositie en de autonome ontwikkeling.

3. Effecten van verblijfsrecreatie op moerasbroedvogels (Natuurbeschermingswet)

Scenarioberekeningen voor effecten van een toename van het aantal verblijfseenheden op moerasbroedvogels met instandhoudingsdoelen in De Weerribben en De Wieden worden uitgevoerd, uitgaande van een realistisch uitbreidingsniveau of van een toename met 10% en 25%. De berekeningen zijn gebaseerd op het verstoringsmodel voor waterrecreatie in De Weerribben en De Wieden. Effecten op waterplanten in De Weerribben en De Wieden en op rustplaatsen van watervogels in De Wieden worden, indien relevant, kwalitatief besproken.

4. Effecten op beschermde soorten Flora en –faunawet

Op basis van beschikbare 'risicokaarten' (verspreidingskaarten van relevante soorten in relatie tot het bestemmingsplangebied) wordt een overzicht gemaakt van soorten/soortengroepen, die mogelijk aanwezig zijn en in welke gevallen conflicten met de Flora- en faunawet op kunnen treden.

2 Bestemmingsplan Steenwijk en Tuk

Het Bestemmingsplan Steenwijk en Tuk (begrenzing zie figuur 2.1) geeft per thema uitgangspunten voor de richting van nieuw beleid binnen het bestemmingsplangebied (Tonnaer & Gemeente Steenwijkerland 2012). Hier wordt een beknopt overzicht gegeven van de ruimte die geboden wordt voor uitbreiding van bestaande of realisatie van nieuwe bestemmingen en functies, die mogelijk ecologische effecten kunnen hebben en relevant zijn voor toetsing aan de vigerende natuurwetgeving en natuurbeleid.

Deze bestemmingen en functies zijn:

- Agrarische bedrijven: uitbreiding, omschakeling naar lichte bedrijvigheid, nevenactiviteiten op het gebied van zorg of recreatie (recreatieve voorzieningen, groepsaccommodaties, bed & breakfast e.d.); oprichting van gebouwen is mogelijk binnen bouwvlakken;
- Recreatie: nieuwe hotels via een aparte procedure; uitbreiding van bed & breakfast mogelijkheden via een omgevingsvergunning; verplaatsing van bootverhuurlocaties alleen via een omgevingsvergunning; realisatie camper-overnachtingsplaatsen aan de hand van een nog op te stellen afwegingskader; uitbreiding van tijdelijke aanlegplaatsen op de huidige locaties; uitbreiding van paden- en wegenstructuur voor langzaam verkeer; aanleg van aanvullende recreatieve voorzieningen;
- Wonen: vestiging van aan huis gebonden bedrijven en detailhandel uitsluitend via een omgevingsvergunning.

Met het oog op mogelijke ecologische effecten kunnen de genoemde functies en bestemmingen worden gegroepeerd tot ruimtebeslag, verstoringseffecten vanuit accommodaties of voorzieningen en verstoringseffecten als gevolg van recreatief gebruik in de omgeving. De ecologische beoordeling gaat op deze aspecten nader in.

Figuur 2-1 - Begrenzing van de kernen Steenwijk en Tuk . Bron: Gemeente Steenwijkerland.

3 Beschermd gebieden en soorten

3.1 Beschermd gebieden

De kernen Steenwijk en ██████████ liggen buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebieden. Op relatief korte afstand liggen de Natura 2000-gebied De Wieden (1 km), Havelte-Oost (4 km) en De Weerribben (5 km). De Provincie Overijssel heeft een Natura 2000-beheerplan voor De Weerribben en De Wieden opgesteld, dat nog niet definitief is vastgesteld (Provincie Overijssel 2009). In dit document is – onder meer – de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen beschreven, die geboden kan worden rekening houdend met de instandhoudingdoelen voor beide gebieden. Voor Havelte-Oost is eveneens een concept Natura 2000-beheerplan opgesteld (Bugel Hajema &, Provincie Drenthe 2009).

In de wijdere omgeving liggen de volgende Natura 2000-gebieden:

- Rottige Meenthe & Brandemeer op ca. 13 km afstand;
- ██████████ & Veerslootlanden op ca. 14 km afstand;
- Zwarte Meer op ca. 15 km afstand;
- Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht op ca. 15 km afstand.

De afstand tot deze gebieden is zo groot, dat een effect van eventueel verhoogde verstoringsdruk door recreanten onwaarschijnlijk is. Deze gebieden zijn daarom niet in de beoordeling opgenomen.

3.2 Relevante soorten Natuurbeschermingswet

In de aanwijzingsbesluiten voor laagveenmoerassen De Weerribben, De Wieden zijn (in combinatie) 9 habitattypen (vegetatietypen), 11 habitatrictlijnsoorten (plantensoorten, vissen, vleermuizen, ongewervelden), 12 broedvogelsoorten en 13 niet-broedvogelsoorten aangewezen (tabel 3.1). In de heide en bosgebieden op hogere zandgronden van Havelte-Oost betreft het 10 (andere) habitattypen en één habitatrictlijnsoort (Kamsalamander; tabel 3.2). De Tapuit is als complementair doel voor het habitatrictlijn opgenomen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit. De beschermingsstatus van complementaire doelen is echter bij kabinetsbesluit d.d. oktober 2012 vervallen.

In Havelte-██████ Weerribben en De Wieden komen stikstofgevoelige habitattypen voor die negatieve effecten kunnen ondervinden van extra stikstofdepositie. Daarnaast kunnen kwalificerende vogels in De Weerribben en De Wieden effecten ondervinden van extra recreatiedruk. Deze effecten worden daarom nader onderzocht.

De instandhoudingsdoelen van de afzonderlijke gebieden zijn opgenomen in bijlage 1. In deze beoordeling zijn vooral voor stikstofgevoelige en vegetaties en verstoringsgevoelige vogelsoorten relevant. Deze groepen worden nader besproken in hoofdstuk 4. Een overzicht van ecologische eisen die de vegetaties en soorten in De Weerribben en De Wieden stellen, en de gevoeligheid van externe factoren zoals lucht- en waterkwaliteit en verstoring is opgenomen in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen.

3.3 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) kent drie typen gebieden: natuurgebied, beheersgebied en ecologische verbindingszones. De genoemde Natura 2000-gebieden maken deel uit van de EHS. Buiten deze gebieden ligt direct grenzend aan Steenwijk EHS-gebied, met daarin het landgoed de Eese, de Woldberg (in beheer bij Staatsbosbeheer) en het Nijenslekerveld (heide-terrein in beheer bij Het Drents Landschap). Binnen de EHS-begrenzing liggen beheersgebied (landbouwgronden) en natuurgebied (bos- en heidegebied) (figuur 3.1, 3.2). In de Woldberg is bloemrijk (schraal)grasland doelstelling en ontwikkeling van poelen en houtwallen. Voor de Eese wordt een soortgelijke ontwikkeling voorgestaan (Van Uchelen 2007).

In de beoordeling is van belang of uitbreidingsplannen binnen Steenwijk-Tuk de wezenlijke waarden binnen EHS-gebieden aan kunnen tasten.

Tabel 3-1 – Habitattypen en soorten met Instandhoudingsdoelen in De Weerribben en De Wieden.

Habitattypen	Habitatrichtlijnsorten	Broedvogels	Niet-broedvogels
Kranswierwateren	Platte schijfhoren	Aalscholver	Fuut
Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	Gevlekte witsnuitlibel	Roerdomp	Aalscholver
Vochtige heide	Grote vuurvlieder	Purperreiger	Kleine Zwaan
Blauwgrasland	Gestreepte waterroofkever		
Ruigten en zomen	Bittervoorn	Porseleinhoen	Grauwe Gans
Trilvenen	Grote modderkruiper	Kwartelkoning	Smient
Veenmosrietland	Kleine modderkruiper	Watersnip	Krakeend
Galigaanmoerassen	Rivierdonderpad	Zwarte Stern	Tafeleend
Hoogveenbos	Meervleermuis	Paapje	Kuifeend
	Geel schorpioenmos	Snor	Nonnetje
	Groenknolorchis	Rietzanger	Grote Zaagbek
		Grote karekiet	Visarend

Tabel 3-2 – Habitattypen en soorten met Instandhoudingsdoelen in Havelte-Oost.

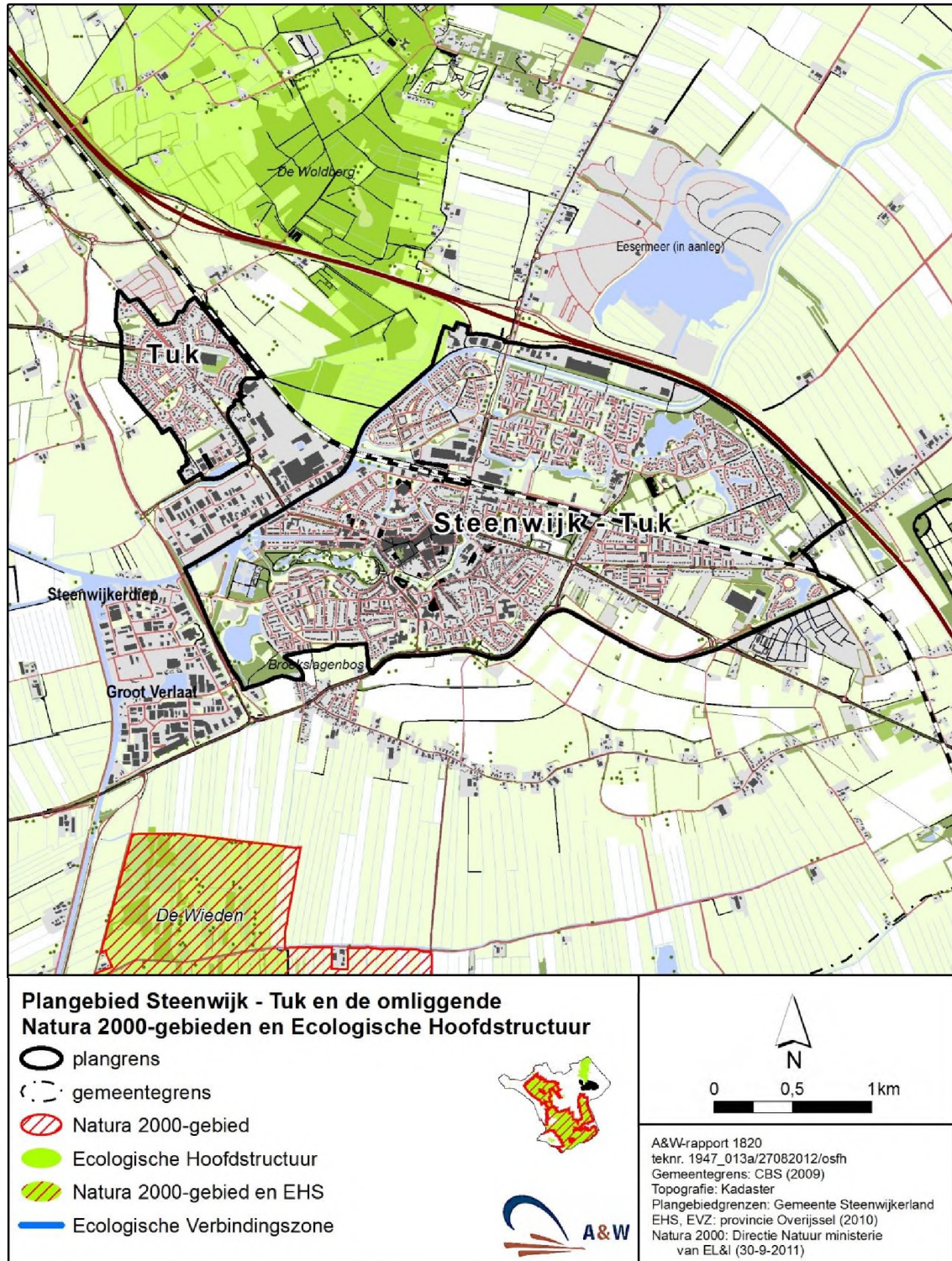
* Tapuit: complementair doel, vervallen bij kabinetsbesluit d.d. oktober 2012.

Habitattypen	Habitatrichtlijnsorten	Broedvogels
Stuifzandheiden met struikhei	Kamsalamander	Tapuit*
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		
Zandverstuivingen		
Zure vennen		
Vochtige heiden (hogere zandgronden)		
Droge heiden		
Heischrale graslanden		
Actieve hoogvenen (heideveentjes)		
Pioniervegetaties met snavelbiezen		
Oude eikenbossen		
Habitattypen		

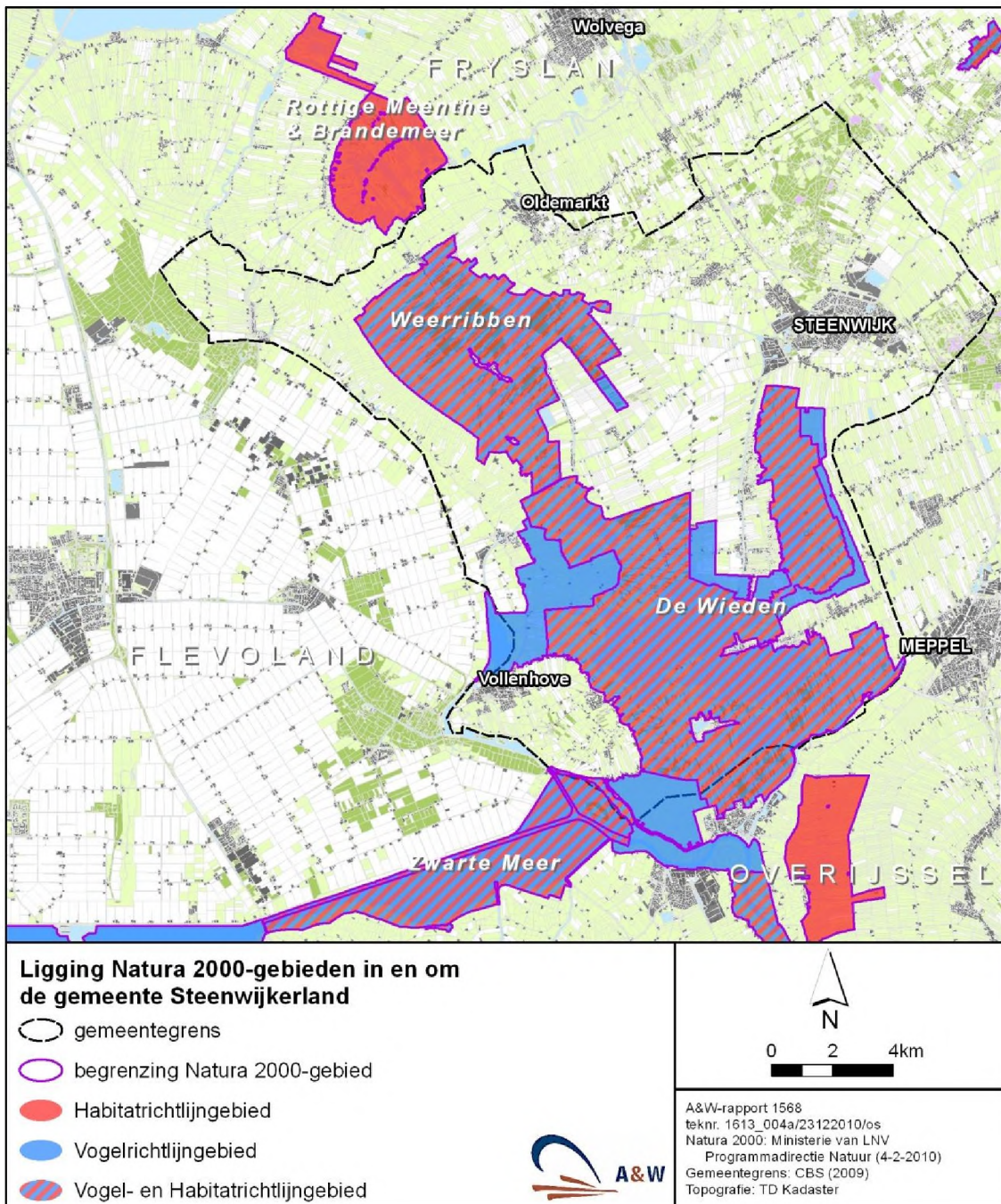
3.4 Relevante soorten Flora- en faunawet

Verspreidingsgegevens van beschermde soorten in het buitengebied van Steenwijkerland zijn verzameld door Miedema & Van der [REDACTED] (2009). Het detailniveau van de verspreidingsgegevens is vaak beperkt en er is meestal geen sprake van gebiedsdekkende inventarisaties. De verspreiding van relevante soortengroepen is beschreven in de natuurtoets voor de noordelijke

kernen. Het betreft vissen, Waterspitsmuis, Boom- en Steenmarter, boombewonende vleermuizen en huisbewonende vleermuizen. De aanwezigheid in Steenwijk en Tuk wordt nader besproken in het hoofdstuk over mogelijke effecten (hoofdstuk 5).

Figuur 3.1 - Ligging van de kernen Steenwijk en Tuk ten opzichte van nabijgelegen Natura 2000-gebieden en EHS.

Figuur 3.2 - Ligging van de kernen Steenwijk en Tuk ten opzichte van Natura 2000-gebieden in de wijde omgeving.

4 Effecten op beschermde gebieden

Nieuwe functies en bestemmingen hebben mogelijk negatieve effecten op beschermde Natura 2000 gebieden en/of EHS-gebieden. Effecten kunnen verdeeld worden in vijf groepen:

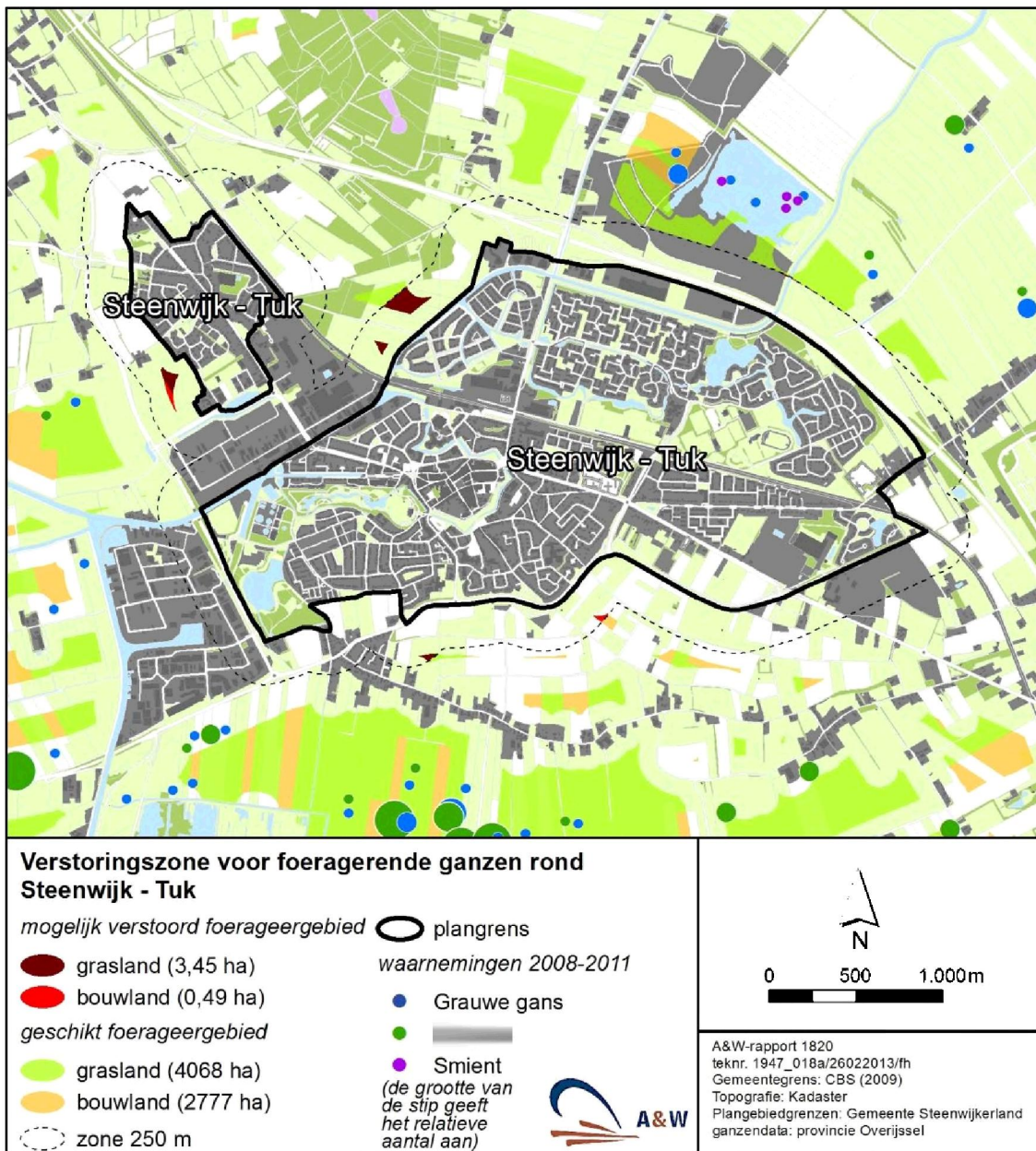
1. verstoring van grazende watervogels in aangrenzend gebied als gevolg van aanpassing of uitbreiding van bedrijven of andere vormen van bebouwing;
2. verstoring van foeragerende Purperreigers in aangrenzend gebied als gevolg van aanpassing of uitbreiding van bedrijven of andere vormen van bebouwing;
3. aantasting van stikstofgevoelige habitattypen als gevolg van meer stikstofdepositie afkomstig van nieuwe bedrijvigheid, bedrijfsuitbreiding of extra verkeersbewegingen;
4. aantasting van verblijfplaatsen van Meervleermuizen als gevolg van aanpassing of uitbreiding van bedrijven of andere vormen van bebouwing;
5. verstoring van broedvogels en/of foeragerende vogels als gevolg van recreatieve activiteiten die ondernomen worden vanuit nieuwe verblijfsaccommodaties.

Een toelichting op de gevoeligheid van relevante soorten voor de benoemde effecten en wijze waarop effecten bepaald zijn is gegeven in de natuurtoetsen voor de noordelijke en zuidelijke kernen. In de volgende paragrafen wordt het resultaat van de effectenbepaling besproken.

4.1 Verstoring van ganzen, zwanen en Smienten

In de directe omgeving van Giethoorn en Tuk bevindt zich grasland, waar ganzen, zwanen en Smienten in het winterhalfjaar kunnen foerageren. Relevant zijn de soorten , Grauwe gans en Smient, omdat deze soorten foerageren op grasland en aangewezen zijn voor het Natura 2000-gebied De Wieden. De Kleine zwaan (eveneens een aangewezen soort) wordt zelden in De Wieden en omgeving waargenomen (waarneming.nl) en is daarom niet relevant in de beoordeling. Om de begrenzing van de plangebieden is een indicatieve verstoringscontour van 250 m getrokken. Binnen dit gebied kunnen foeragerende ganzen, zwanen en Smienten verstoord worden door werkende of recreërende mensen, zoals wandelaars en fietsers. In figuur 4.1 is het areaal aan geschikt foerageergebied voor deze soortengroep in de directe omgeving van Steenwijk en Tuk weergegeven. Dit is gebaseerd op een effectafstand van 100 m ten opzichte van gebouwen, wegen, bosschages e.d.. Ganzen kunnen tot op een afstand van enkele honderden meters opgeschrikt worden (Krijgsveld *et al.* 2008), maar uit onderzoek naar de benutting van foerageergebied langs wegen blijkt dat de begrazingsdruk tot een afstand van niet meer dan ca. 100 m negatief beïnvloed wordt (Bos *et al.* 2008). Wij noemen dit de daadwerkelijke effectafstand. De verstoringscontour van 250 m geeft aan binnen welk gebied verstoring op *kan* treden, rekening houdend met een concentratie van menselijke activiteiten in en rond bebouwd gebied.

Op basis van de actuele topografische kaart, de aanwezigheid van grasland en bouwland als potentieel foerageergebied en een verstoringsafstand van 100 m tot gebouwen, bosschages en wegen is berekend dat voor ganzen en Smienten binnen een straal van 5 km rond de slaapplaatsen in De Wieden 4.061 ha ongestoord grasland en 2.076 ha ongestoord bouwland aanwezig is. Uit maandelijkse tellingen in het winterhalfjaar, die in de seizoenen 2008/2009-2010/2011 zijn uitgevoerd blijkt dat ook binnen 100 m afstand van gebouwen en wegen ganzen en Smienten foerageren. De dichtheid ligt hier echter aanmerkelijk lager en is ongeveer een derde van de dichtheid op een afstand van meer dan 100 m (Van der Hut 2013). De dichtheid van de Smient lijkt ook binnen een zone van 100-200 m lager te zijn (ca 70% van de dichtheid op een afstand groter dan 200 m).

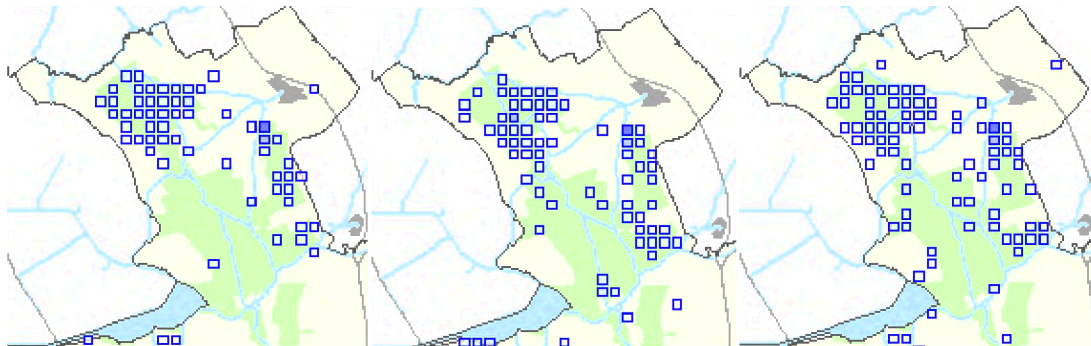
Figuur 4-1 - Areaal geschikt foerageergebied (grasland en bouwland) voor ganzen, zwanen en Smienten in de omgeving van Steenwijk. Weergegeven is de aanwezigheid van grasland en bouwland, rekening houdend met verstoringsbronnen, een indicatieve verstoringszone van 250 m rond de plangrens en waarnemingen van , Grauwe gans en Smient in de jaren 2008-2011.

Het is mogelijk dat in de omgeving van woonwijken, bedrijventerreinen en recreatieve voorzieningen met veel menselijke activiteiten effecten optreden op groter afstand dan 100 m; daarom wordt in deze gevallen rekening gehouden met maximaal 250 m. Deze zone, gelegen binnen 100-250 m afstand van de plangebiedsgrenzen, is in kaart gebracht om het gebied waarbinnen extra verstoring op zou kunnen treden te bepalen (figuur 4.1). Binnen deze zone rond de plangebiedsbegrenzing van Steenwijk en Tuk ligt ca 4 ha geschikt foerageergebied voor ganzen of Smienten dat extra verstoring zou kunnen ondervinden. Uit maandelijkse tellingen in het winterhalfjaar blijkt dat in deze zone geen ganzen of Smienten grazen. Er is daarom geen negatief effect van eventuele nieuwe initiatieven binnen Steenwijk en Tuk op deze soortengroep.

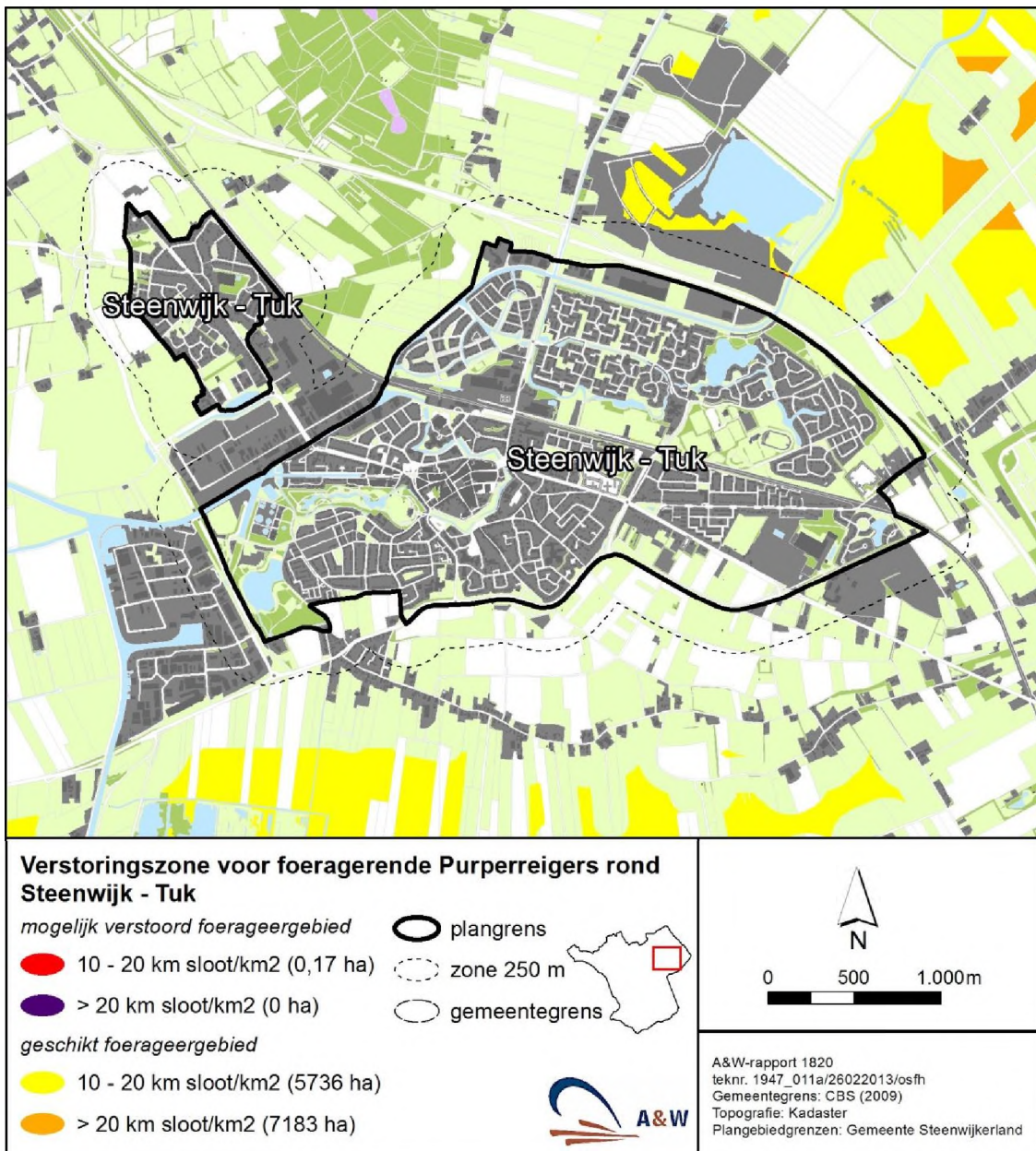
4.2 Effecten op Purperreigers

Steenwijk ligt op korte afstand van de kolonie in De Auken bij Steenwijk (afstand ca 1,5 km). De broedvogels ondernemen voedselvluchten naar sloten in moeras en agrarisch gebied tot een afstand van ca. 15 km.

Analoog aan de bepaling van effecten op ganzen, zwanen en Smienten is in kaart gebracht of als gevolg van een uitbreiding van bestemmingen en/of activiteiten binnen de begrenzing van de kernen geschikt foerageergebied voor Purperreigers verstoord kan worden. Om de plangebiedgrenzen is een indicatieve verstoringscontour van 250 m getrokken. Binnen dit gebied kunnen foeragerende Purperreigers verstoord worden door menselijke activiteiten. In figuur 4.3 is het areaal aan geschikt foerageergebied voor Purperreigers (grasland met minimaal 10 km sloten per km²) in de directe omgeving van Steenwijk en Tuk weergegeven. Dit is gebaseerd op een vuistregel voor verstoringseffecten van 200 m ten opzichte van wegen en paden (Van der Winden & Van [REDACTED] 2001). Om rekening te houden met verstoringseffecten rond gebieden waar menselijke activiteiten geconcentreerd en frequent optreden is een verstoringscontour van 250 m in beeld gebracht. De berekende oppervlakte met mogelijke extra verstoringseffecten heeft betrekking op een inschatting van risico's wanneer niet 200 m, maar 250 m een realistische verstoringsafstand is rond een woonwijk. Binnen deze zone is in geschikt foerageergebied in zeer geringe mate aanwezig (0,2 ha). Het totale areaal is zo gering, dat het met de gevolgde methode feitelijk onmeetbaar klein is. Uit waarnemingen blijkt dat in deze geen Purperreigers zijn waargenomen (figuur 4.2). Er is daarom geen negatief effect van eventuele nieuwe initiatieven binnen Steenwijk en Tuk op deze soort.

Figuur 4-2 - Waarnemingen van Purperreigers in Noordwest-Overijssel in het broedseizoen (april-juli) van 2009, 2010 en 2011. Weergegeven zijn waarnemingen in kilometerhokken (vakken van 1x1 km). Bron: waarneming.nl.

Figuur 4-3 - Areaal geschikt foerageergebied (sloten in graslandgebied) voor Purperreigers in de omgeving van Steenwijk. Weergegeven is de aanwezigheid van grasland met minimaal 10 km aan sloten per km² en een indicatieve verstoringszone van 250 m rond de plangrens. In kaart is gebracht of geschikt foerageergebied aanwezig is binnen bereik (10 km) van (actuele en in het recente verleden gebruikte) broedlocaties in De Weerribben en De Wieden en op afstand van minimaal 200 m van wegen, paden en gebouwen.

4.3 Stikstofdepositie

De kernen Steenwijk en Tuk liggen nabij het Natura 2000-gebied De Wieden en op wat grotere afstand van Havelte-Oost, waar habitats en soorten voorkomen, die gevoelig zijn voor stikstofdepositie (figuur 4.4). Een verhoging van de stikstofdepositie als gevolg van bedrijfsuitbreiding of -aanpassing kan voorkomen worden door emissiebeperkende maatregelen te nemen, zodat geen extra emissie optreedt. Hierbij is de locatie van belang. Indien sprake is van verplaatsing

van een emissiebron kan in de depositie in de directe omgeving veranderen en is een nadere effectenanalyse nodig.

Het is de vraag of extra verkeersbewegingen van en naar nieuwe verblijfsaccommodaties het stikstofdepositieniveau op groeiplaatsen van gevoelige vegetaties binnen Natura 2000-gebied verhogen. Het risico op een effecten is verkend aan de hand van een scenarioberekening. Om inzichtelijk te maken of uitbreiding van de verblijfs capaciteit een negatief effect heeft is een groeiscenario van 25% doorgerkend.

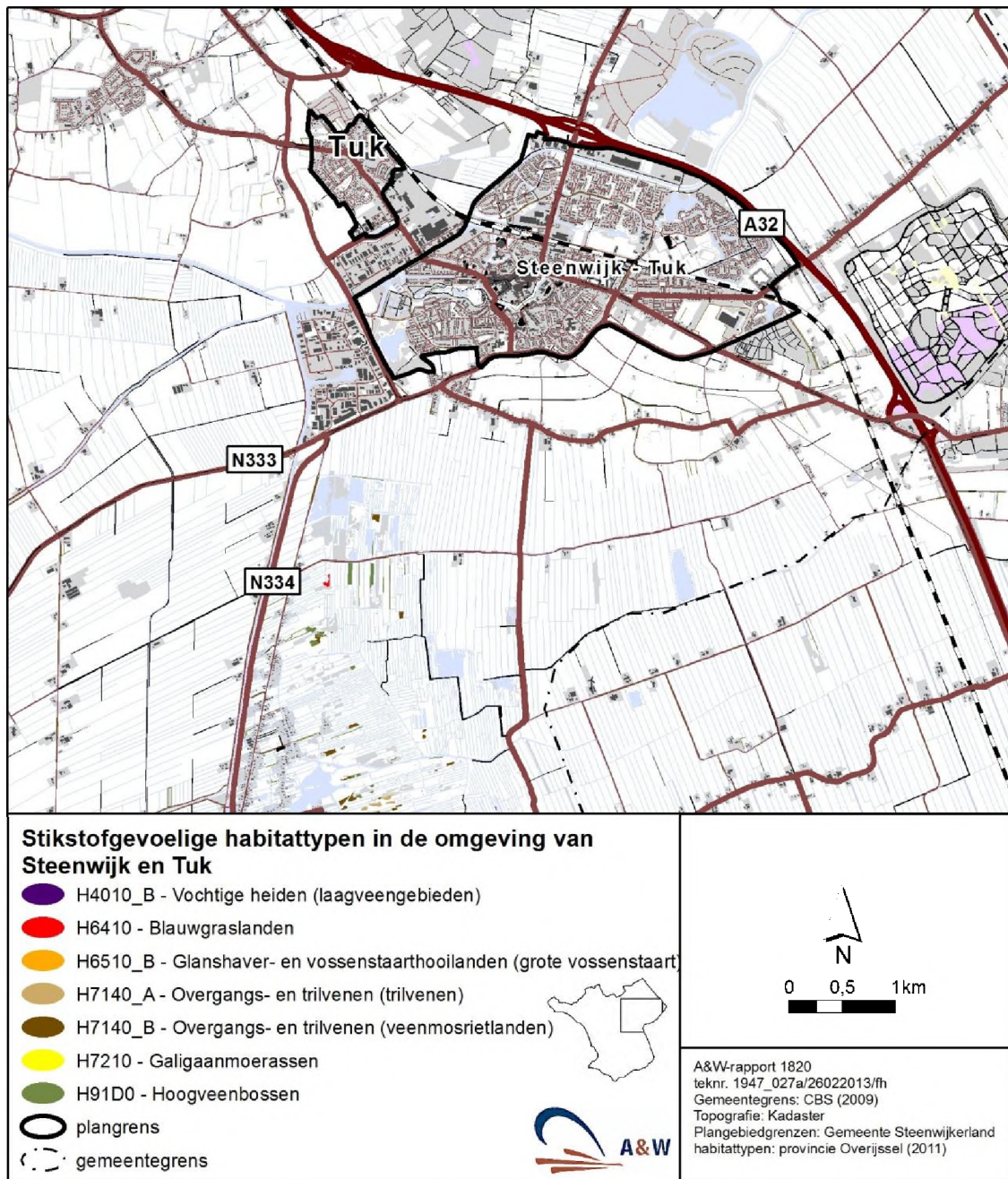
Stikstofgevoelige habitattypen

De stikstofgevoelige habitattypen in De Weerribben en De Wieden zijn kranswierwateren, meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, vochtige heide, blauwgrasland, trilveen, veenmosrietland, galigaanmoeras en veenbossen (tabel 4.1). Het kwalificerende habitatype zomen en ruigten is in dit overzicht niet opgenomen. Dit type komt voor in voedselrijke omstandigheden. Het depositieniveau waarboven negatieve effecten op kunnen treden wordt de kritische depositiewaarde (KDW) genoemd. Deze waarde loopt voor de afzonderlijke habitattypen uiteen van 700 tot 2.100 mol per ha per jaar. Velders *et al.* (2010) vermelden een depositieniveau voor De Weerribben van 1160 mol/ha/jaar en voor De Wieden van 1.260 mol/ha/jaar in 2015. Dit niveau ligt aanzienlijk hoger dan de KDW van de gevoeligste habitattypen (veenmosrietland en vochtige heide).

Naast de genoemde habitattypen zijn ook Geel schorpioenmos en Groenknolorchis relevant, aangezien voor deze voor stikstofgevoelige soorten eveneens instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. Beide soorten komen voor in het habitatype Overgangs- en trilvenen. Stikstof komt beschikbaar via het oppervlaktewater, atmosferische depositie en bodemprocessen. De atmosferische depositie is de belangrijkste bron van stikstof voor de terrestrische vegetaties. Daarom zijn kranswierwateren en meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden in deze beoordeling van eventuele veranderingen van atmosferische stikstofdepositie minder van belang. Voor deze typen geldt bovendien dat de KDW boven de huidige achtergrondwaarden van stikstofdepositie liggen (tabel 4.1)

Tabel 4-1 - Habitattypen met instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden Rottige Meenthe & Brandemeer, De Weerribben, De Wieden, het Zwarte Meer en Oldematen & Veerslootlanden, gevoelig voor stikstofdepositie. Opgenomen zijn kritische depositiewaarden opgenomen Van Dobben et al 2012.

Habitatype	Kritische depositiewaarde (mol N / ha / jaar)
H3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Chara spp. vegetaties (kranswierwateren) (laagveen)	2.143
H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden	2.143
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met tetralix (laagveen)	786
H6410 Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (blauwgrasland)	1.071
H7140a Overgangs- en trilveen (trilveen)	1.214
H7140b Overgangs- en trilveen (veenmosrietland)	714
H7210 Kalkhoudende moerassen met Cladium mariscus en soorten van het Caricion davallianae (galigaanmoeras)	1.571
H91D0 Veenbossen	1.786

Figuur 4.4 - Verspreiding van stikstofgevoelige habitattypen in De Wieden en ontsluitingswegen van Steenwijk-Tuk.

Verkeersgeneratie van en naar verblijfsaccommodaties

In Steenwijk-Tuk bevinden zich twee hotels en één bed & breakfast-adres binnen de begrenzing van het plangebied. De gezamenlijke verblijfs capaciteit is 42 verblijfseenheden met 90-100 slaapplekken. Dit is 0,6% van het totale aantal verblijfseenheden binnen de gemeente (6.481 eenheden, Van der Hut 2013).

Het effect via stikstofdepositie op groeilocaties van stikstofgevoelige habitattypen nabij ontsluitingswegen is afhankelijk van de verdeling van verkeersbewegingen van en naar recreatieverblijven. Indien 25% meer verblijfseenheden gerealiseerd zouden worden, dan gaat het om gemiddeld 3,6 bezette eenheden op jaarbasis (bezettingsgraad huisjesterreinen 34%, CBS 2012).

Op basis van een maximale verkeersgeneratie per verblijf van 1,6 bewegingen/dag (kengetal voor kamers van een driesterren-hotel in matig stedelijk gebied, CROW 2012) gaat het om ca 2 extra verkeersbewegingen per dag.

Stikstofdepositie in de omgeving van ontsluitingswegen

In de beoordeling van effecten van verkeersbewegingen is de afstand van ontsluitingswegen tot groeilocaties van belang. Het gevoeligste habitatype, veenmosrietland, is aanwezig langs de Veneweg aan het westeinde van Wanneperveen op ca. 200 m afstand. Tussen de Belterwijde en Beulakerwijde liggen enkele kleine groeilocaties dicht bij de weg. Langs de N334 (oostelijk van Belt-Schutsloot) zijn groeilocaties op ca 100 m afstand aanwezig (figuur 4.4).

Op basis van onderzoek aan stikstofdepositie langs wegen is het mogelijk het effect van verkeersgeneratie op stikstofdepositie te schatten. In de omgeving van een (snel)weg met circa 100.000 voertuigen per etmaal varieert de depositie op 10 meter afstand van de weg van ca 1.000 tot 1.700 mol/ha/jaar. Op 500 meter is dit gemiddeld nog ca 65 mol/ha/jaar en op 3.000 meter ca 10-15 mol/ha/jaar (Jaspers *et al.* 2011). Op basis van deze relatie tussen afstand en depositie is het depositieniveau 100 meter afstand ca 250 mol/ha/jaar. Langs de provinciale ontsluitingswegen door en langs De Weerribben en De Wieden, met maximaal ca. 5.000 voertuigen per etmaal, is de depositie van wegverkeer op 100 meter afstand van de weg - waar stikstofgevoelige habitatypes aanwezig kunnen zijn - 12,5 mol/ha/jaar.

Belangrijke ontsluitingsroutes op korte afstand van De Weerribben of De Wieden zijn van belang: de N334 (Beulakerweg), de N333 (Blokzijseweg) en de N762 (Veneweg). Via de genoemde provinciale ontsluitingswegen (N333, N762, N334) passeren 3.800-5.500 motorvoertuigen per dag (situatie 2008). Een toename met twee verkeersbewegingen per dag is zo gering (< 0,1%) dat geen sprake is van een meetbare toename van stikstofdepositie op groeilocaties langs ontsluitingswegen (< 0,01 mol/ha/jaar). Een meetbaar effect zou op kunnen treden indien de verblijfs capaciteit groeit in de orde grootte van minimaal enkele honderden verblijfs-eenheden. Een dergelijke groei is niet realistisch. Recente ontwikkelingen in de recreatiesector gedurende vijf jaar (2007-2011) laten een stabilisatie zien van het aantal verblijfsaccommodaties en een verschuiving naar meer kwalitatief hoogwaardige verblijfsaccommodaties (Gemeente Steenwijkerland 2009, CBS 2012).

4.4 Meervleermuis

Noordwest-Overijssel is een bolwerk voor de Meervleermuis in Nederland. Kraamkolonies en zomerslaapplaatsen bevinden zich vooral in spouwmuren of onder daken van gebouwen, zowel oud als modern. Daken van riet zijn echter niet in trek. De streek herbergt actueel veertien bekende kolonies met in totaal maximaal ca. 3.500 individuen. In Steenwijk-Tuk bevinden zich één of meer kolonies (Miedema & Van der ██████████ 2009). Het is daarom van belang dat bij bouw- en sloopwerkzaamheden de verblijfplaats(en) voor deze kolonie(s) gehandhaafd blijven.

Vliegroutes naar foerageergebied in het waterrijke gebied gaan meestal via boomsingels, houtwallen en waterlopen. Lijnvormige landschapselementen zijn dus van groot belang voor de Meervleermuis; ze vormen een essentieel deel van hun infrastructuur.

Het is van belang dat vliegroutes en jachtgebieden zoveel mogelijk gevrijwaard blijven van verstoring. Bij uitbreiding of aanleg van nieuwe verblijfsaccommodaties, zoals bijvoorbeeld een boerderijcamping, is verlichting een belangrijk aandachtspunt, omdat Meervleermuizen daarvoor verstoord worden. Negatieve effecten zijn echter goed te voorkomen door te kiezen voor

'slimme verlichting' met naar beneden gerichte armaturen, zodat aangrenzende oeverzones of houtsingels niet beschadigd worden. Indien aan deze voorwaarden voldaan wordt, is geen sprake van negatieve effecten op het instandhoudingsdoel voor de Meervleermuis.

Meervleermuizen kunnen tijdens foerageervluchten en verplaatsingen tussen de kolonie(s) en foerageergebieden watergangen volgen. Indien bruggen worden aangepast of nieuwe bruggen worden gerealiseerd kan barrièrewerking optreden, indien de bruggen lager zijn dan ca 1,5 meter en smaller dan ca 4 meter (Schut *et al.* 2008). Indien bij de aanleg van de bruggen rekening gehouden wordt met deze minimumeisen, treedt geen barrièrewerking op.

4.5 Recreatie

Effecten van recreatief gebruik op moerasbroedvogels

Recreatieve activiteiten, die ondernomen worden vanuit verblijfaccommodaties of voorzieningen voor dagrecreatie binnen het bestemmingsplangebied, kunnen verstoringseffecten met zich meebrengen. Deze kunnen betrekking hebben op waterplantenvegetaties (als gevolg van mechanische beschadiging), moerasbroedvogels in broed- of foerageergebied, op rustende watervogels en op in het agrarische gebied grazende watervogels gedurende het winterhalfjaar. Daarbij gaat het in de eerste plaats om verstoringseffecten rond de accommodaties zelf, zoals bijvoorbeeld minicampings bij boerderijen. De mogelijke omvang van dergelijke effecten is bepaald door een indicatieve verstoringzone van 250 m rond de plangrens te projecteren op de ligging van geschikt foerageergebied voor Purperreigers, ganzen, zwanen en Smienten (zie paragraaf 4.1 en 4.2).

In Steenwijk-Tuk bevinden zich twee hotels en een bed and breakfast-adres binnen de begrenzing van de plangebieden. De gezamenlijke verblijfs capaciteit is 42 eenheden (kamers), met 90-100 slaapplekken.

Om inzichtelijk te maken of uitbreiding van de verblijfs capaciteit een negatief effect heeft zijn twee scenario's doorgerekend, waarbij bekeken is of extra verstoringdruk als gevolg van een groei van het aantal recreanten in De Weerribben en De Wieden een negatief effect heeft op moerasbroedvogels. Een groeiscenario van 10% resp. 25% betekent een groei van het aantal verblijfseenheden met globaal 4 resp. 8 verblijfseenheden. Ten opzichte van de totale capaciteit in de gemeente (ca. 6.200 verblijfseenheden, zie Van der Hut 2012) is in dat geval sprake van een groei van maximaal 0,1 %. Effecten op moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden zijn niet meetbaar. Uit onderzoek naar effecten van vaarrecreatie op verstoringgevoelige moerasbroedvogels in De Wieden en De Weerribben blijkt dat een meetbaar effect op kan treden bij een groei van de recreatiedruk met minimaal 9% (Van der Hut 2013). Bovendien speelt een rol of het verblijfsaccommodaties op korte afstand van open water betreft (met recreanten die geregeld gaan varen) of accommodaties in bosrijk gebied (met recreanten die vooral gaan wandelen en fietsen). Verwacht wordt dat verblijfsrecreanten vanuit Steenwijk en Tuk meer zullen fietsen en wandelen (De Eese en omgeving) dan varen in De Weerribben en De Wieden.

Verstoringsrisico's voor watervogels

Voor watervogels in De Wieden kunnen april en september kritische perioden zijn, gelet op verstoringrisico's door recreanten. In april nemen de aantallen overwinterende watervogels af en loopt het aantal fietsers en kanoërs op. De verstoringrisico's voor watervogelconcentraties overdag (Kuifeend, Tafeleend, Krakeend) op slaapplekken zijn dan ook gering. Dat geldt des te meer, omdat de recreatievaart op groter open water later in het seizoen op gang komt. In het

naseizoen, september-oktober, nemen de aantallen watervogels toe. Met name Krakeend en Smient, maar ook Kuifeend, Tafeleend en Grauwe gans kunnen dan in aanzienlijke aantallen aanwezig zijn. In deze periode – mede afhankelijk van het weer – kan het druk zijn op het water. In het Friese Merengebied is vastgesteld dat de laatste jaren sprake is van seizoensverbreding: in het naseizoen neemt het aantal vaartuigen toe (Wymenga *et al.* 2008). Het is onduidelijk in hoeverre ook in de Weerribben-Wieden sprake is van een dergelijke seizoensverlenging. In de huidige situatie hebben watervogels voldoende rustige slaapplekken. In september en oktober is een verstoringsrisico aanwezig, indien de watersportactiviteiten in deze periode toenemen. Op langere termijn kan de situatie zich voordoen dat het wenselijk is om rustgebieden voor watervogels in de herfst aan te wijzen en zo zorg te dragen voor voldoende rustige deelgebieden.

In het agrarische gebied kunnen de overdag grazende watervogels verstoring ondervinden van fiets-, wandel en autoverkeer. Onderzoek heeft echter laten zien dat voldoende ongestoord grasland beschikbaar is (Van der Hut *et al.* 2010). Hieruit blijkt dat de huidige recreatievormen in het agrarische gebied geen knelpunt vormen voor watervogels in het najaar.

Verstoringsrisico's voor waterplanten

Een beperkt deel van de groeilocaties van kranswieren, fonteinkruiden, blaasjeskruid en Krabbencheer liggen in vaarwegen en plassen, die bevaren worden (Van der Hut *et al.* 2009). Deze soorten ontbreken nagenoeg op de druk bevaren plassen, en komen daarbuiten verspreid voor. De verspreiding geeft aan dat recreatievaart een beperkende factor kan zijn voor de uitbreidingsdoelstelling voor kranswieren en fonteinkruiden. Dit beeld moet wel gecombineerd worden met een waterkwaliteitskaart om te beoordelen of waterrecreatie werkelijk de beperkende factor is of kan worden voor herstelopgaven. Daarbij speelt ook opwerveling van slib door windwerking in de grote plassen mogelijk een rol. Een verhoging van het aantal vaarbewegingen conform de 10% en 25% scenario's lijkt geen negatief effect te hebben op de huidige verspreiding.

4.6 Cumulatie van effecten

In Steenwijkerland en omgeving zijn verschillende initiatieven gaande die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelen van nabijgelegen Natura 2000-gebieden door grondbeslag, stikstofdepositie, verstoring vanuit plangebieden en door recreatief gebruik in de Natura 2000-gebieden en de omgeving. Dat geldt niet alleen voor verschillende kernen van Steenwijkerland, maar ook voor aangrenzende gemeenten, in het bijzonder Meppel en Zwarte Waterland. Wat betreft effecten van recreatie kan een indeling gemaakt worden in drie categorieën: inwoners van nieuwbouwwijken die recreatieve tochten ondernemen, verblijfsrecreanten die recreëren vanuit verblijfsaccommodaties, en dagrecreanten. Voorbeelden van de eerste categorie zijn de plannen voor de woningbouw in De Nieuwveense Landen in Meppel, Ossenzijl en Scheerwolde. Ook voor Vollenhove en Blokzijl zijn woningbouwplannen (Oosterbroek), maar deze zijn nog niet vastgesteld. Voorbeelden van uitbreiding van de capaciteit voor verblijfsrecreanten zijn complexen in de Beulakerpolder, Scheerwolde, Blokzijl, Sint Jansklooster en Zwartsluis. Het is onbekend in hoeverre een groei van het aantal dagrecreanten te verwachten is.

De vraag is of de capaciteitsuitbreiding in combinatie met andere plannen leidt tot een zodanige verhoging van stikstofdepositie en recreatiedruk, dat negatieve effecten op stikstofgevoelige habitattypen resp. verstoringsgevoelige moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden op kunnen treden. In beide gevallen laat een scenariostudie zien dat geen meetbare effecten te

verwachten zijn als gevolg van nieuwe initiatieven en ontwikkelingen in Steenwijk-Tuk. Daarom zal ook in cumulatie geen meetbaar extra effect optreden.

4.7 Ecologische hoofdstructuur

De bepaling van effecten op de EHS wordt voor een groot deel ingevuld door de voortoets, aangezien De Weerribben en De Wieden ook onderdeel van de EHS uitmaken. Het bestemmingsplan blijkt geen negatieve effecten met zich mee te brengen op de instandhoudingsdoelen. Daarnaast zijn eventuele effecten in EHS-gebied buiten deze Natura 2000-gebieden van belang. Direct grenzend aan Steenwijk liggen beheersgebied (landbouwgronden) en natuurgebied (bos- en heidegebied). De enige invloed van nieuwe ontwikkelingen binnen Steenwijk en Tuk zou een toename van recreatiedruk op deze gebieden kunnen zijn, als gevolg van een groei van de verblijfs capaciteit. Deze is echter zo gering ten opzichte van de totale capaciteit in de omgeving (zie ook paragraaf 4.3), dat geen negatief effect van extra fietsers en wandelaars in deze gebieden op zal treden.

De conclusie is daarom dat nieuwe activiteiten of initiatieven in Steenwijk en Tuk de wezenlijke waarden binnen EHS-gebieden niet aantasten.

5 Effecten op beschermde soorten

Uit de omgeving van het plangebied zijn relatief veel waarnemingen bekend van wettelijk beschermde en/of zeldzame soorten. Het plangebied is door het voornamelijk stedelijk karakter en de hoge menselijke activiteit echter beperkt of niet geschikt als leefgebied voor veel van deze doorgaans kritische soorten. Desondanks wordt verwacht dat binnen de bebouwde kom van Steenwijk en Tuk wettelijk beschermde soorten aanwezig kunnen zijn. Hieronder wordt per soortgroep besproken welke wettelijk beschermde soorten in de omgeving voorkomen en welke daarvan ook voor kunnen komen of gebruik kunnen maken van het plangebied.

5.1 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van de zwaar beschermde Drijvende waterweegbree en de middelzwaar beschermde Gevlekte orchis, Wilde gagel, Waterdriblad en Klokjesgentiaan (Miedema & Van der ██████████ 2009). Zoals beschreven in de toetsing voor de noordelijke kernen (Van der Hut *et al.* 2011), bestaan binnen die plangebieden de gebruiksfuncties voornamelijk uit woongebied, agrarisch gebied en recreatieve voorzieningen. De vegetatie is daardoor veelal soortenarm of bestaat uit tuinaanplant. Ditzelfde geldt voor de bebouwde kom van Steenwijk en Tuk (mogelijk m.u.v. enkele parken), behalve dat hier ook bedrijfsterreinen aanwezig zijn. Om deze reden kunnen ook hier alleen enkele groeiplaatsen van licht beschermde planten worden verwacht, zoals Zwanenbloem, Gewone vogelmelk en Brede wespenorchis. Hieruit volgt, dat bij ruimtelijke ingrepen in Steenwijk en Tuk aan openbaar groen en/of waterpartijen mogelijk groeiplaatsen van licht beschermde planten verloren gaan. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke projecten in Steenwijk en Blokzijl veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde planten.

5.2 Ongewervelde diersoorten

Rond De Wieden en De Weerribben komt een relatief groot aantal wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten voor. Het gaat onder andere om de libellensoorten Groene glazenmaker, Gevlekte witsnuitlibel, Sierlijke witsnuitlibel en Noordse winterjuffer, de Grote vuurvlieder, Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren (Cuppen *et al.* 2006, ██████████ *et al.* 2007, Miedema & Van der ██████████ 2009). Binnen de natuurgebieden vinden deze soorten de specifieke ecologische voorwaarden die zij stellen aan hun leefomgeving. Daarbuiten zijn de omstandigheden al snel te omschrijven als suboptimaal of ongeschikt. Het plangebied Steenwijk en Tuk wordt op basis van een eerste inschatting niet geschikt geacht voor de bovengenoemde wettelijk beschermde ongewervelde diersoorten. Bij toekomstige ruimtelijke ingrepen binnen het plangebied is daarom waarschijnlijk geen sprake van een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

5.3 Vissen

Uit verspreidingsgegevens van vissen blijkt dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen bekend zijn van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper (Miedema & Van der ██████████ 2009, Van ██████████ *et al.* 2011). In het plangebied is oppervlaktewater aanwezig in de

vorm van de Steenwijker Aa en enkele waterpartijen in groenstructuren. Het is niet uit te sluiten dat hier de Kleine modderkruiper in deze wateren voorkomt. De aanwezigheid van andere wettelijk beschermde vissoorten wordt niet verwacht in het plangebied.

Wanneer er ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd aan waterpartijen in Steenwijk en Tuk, dan is aanvullend visonderzoek noodzakelijk om te bepalen hoe de betreffende ingreep zich verhoudt tot de Flora- en faunawet. Bij aanwezigheid van de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper kan een conflict worden voorkomen door de werkzaamheden uit te voeren volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd.

5.4 Amfibieën

In de omgeving van Steenwijk en Tuk komen de volgende zwaar beschermde amfibieënsoorten voor: Kamsalamander, Heikikker en Poelkikker (Miedema & Van der ██████ 2009, Van ██████ *et al.* 2011). Het betreft waarschijnlijk waarnemingen uit omliggende natuurgebieden, zoals de Zuidveense Landen, Havelterberg en de Woldberg. De omstandigheden in Steenwijk en Tuk zijn voor de genoemde amfibieën niet van dien aard, dat zij hier geschikt leefgebied kunnen vinden. Deze soorten worden daarom en/of op grond van de verspreidingsgegevens niet verwacht in het plangebied.

Behalve zwaar beschermde amfibieën komen ook de licht beschermde amfibieënsoorten Meerkikker, Gewone pad, ██████ kikker en Kleine watersalamander voor in de omgeving van het plangebied. Het is aannemelijk dat enkele van deze algemeen voorkomende amfibieën binnen het plangebied voorkomen.

Bij toekomstige ruimtelijke ingrepen in Steenwijk en Tuk wordt mogelijk een deel van het leefgebied van enkele licht beschermde amfibieënsoorten aangetast. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van de licht beschermde amfibieën.

5.5 Reptielen

In de ruime omgeving van het plangebied komen de middelzwaar beschermde Levendbarende hagedis en de zwaar beschermde Adder, Ringslang en Hazelworm voor (Miedema & Van der ██████ 2009, Van ██████ *et al.* 2011). In de omgeving van het plangebied is voor deze soorten geschikt leefgebied aanwezig in de natuurgebieden Havelterberg, Zuidveense Landen en/of de Woldberg. Op basis van een eerste inschatting wordt het onwaarschijnlijk geacht dat in Steenwijk en Tuk geschikt leefgebied aanwezig is voor bovengenoemde reptielsoorten. Deze soorten worden daarom niet verwacht in het plangebied. Ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van reptielen.

5.6 Vogels

In het plangebied zijn enkele parken en groenstructuren aanwezig. Daarnaast is er in ruime mate tuinaanplant aanwezig. Ook is er sprake van een hoge menselijke gebruiksdruk. Om de-

ze redenen zijn er wat betreft vogels voornamelijk broedvogels van stad en park te verwachten, zoals [REDACTED]. Koolmees, Huismus, Houtduif, Roodborst, Tjiftjaf, Winterkoning en Ekster. In een grotere groenstructuur en/of watergangen zijn ook soorten te verwachten als Buizerd, Sperwer, Ransuil, Waterhoen, Meerkoet, Wilde eend, Fuut, Boomkruiper en Grote bonte specht.

Broedvogels algemeen

Indien ruimtelijke ingrepen in het plangebied plaatsvinden, moet volgens de Flora- en faunawet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is, dat verstoord kan worden. Verstoring van broedgevallen is niet toegestaan vanuit de Flora- en faunawet en hiervoor wordt in principe ook geen ontheffing verleend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Versturende werkzaamheden (bijvoorbeeld sloop, kap- en snoeiwerkzaamheden) buiten het broedseizoen uitvoeren, is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan is er een conflict met de Flora- en faunawet en moeten de werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode. Dit kan worden voorkomen door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan tijdens de werkzaamheden, door bijvoorbeeld kap- en snoeihout niet dagenlang te laten liggen.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Flora- en faunawet, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten, die indicatief is en niet uitputtend. Van enkele soorten die op deze lijst staan kunnen in Steenwijk en Tuk nestplaatsen aanwezig zijn, zoals Buizerd, Sperwer, Gierzwaluw en Huismus. Indien deze nestplaatsen en/of de functionele leefomgeving daarvan door ruimtelijke ingrepen verdwijnen of ongeschikt worden, ontstaat mogelijk een conflict met de Flora- en faunawet. Om deze reden dient voorafgaand aan ruimtelijke ingrepen te worden bepaald of er jaarrond beschermde nestplaatsen in het gevaar komen en/of welke stappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

5.7 Vleermuizen

Bij het onderzoek naar natuurwaarden van het buitengebied van de gemeente Steenwijkerland (Miedema & Van der [REDACTED] 2009) is een aantal bronnen met verspreidingsgegevens van vleermuizen samengevat. Hieruit is gebleken dat in de gemeente negen soorten vleermuizen voorkomen, deze zijn: Gewone baardvleermuis, Franjestaart, Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Gewone grootoorvleermuis. Gedetailleerdere gegevens in Douma *et al.* (2011) laten zien dat de genoemde soorten ook in de omgeving van Steenwijk en Tuk voorkomen. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied van groot belang, namelijk verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes.

In de kop van Overijssel hebben vleermuizen in de zomer hun verblijfplaatsen in Gebouwen en bomen, 's winters wordt ook gebruik gemaakt van kelders en bunkers. Bij eerder onderzoek is gebleken dat in het plangebied Steenwijk en Tuk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig

zijn (o.a. Meervleermuis, Watervleermuis en Ruige dwergvleermuis) en er kan vanuit worden gegaan dat dit in gebouwen en/of oude bomen nog steeds het geval is. Het plangebied is in potentie geschikt als foerageergebied voor verscheidene voornoemde vleermuissoorten. Het is aannemelijk dat het gebied ook als zodanig wordt gebruikt. Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en jachtgebieden maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren, zoals watergangen, bomenrijen en huizenblokken. Door de aanwezigheid van dergelijke structuren en verblijfplaatsen in Steenwijk en Tuk, kan ervan worden uitgegaan dat lijnvormige elementen onderdeel kunnen uitmaken van vliegroutes van vleermuizen.

Bij verscheidene ruimtelijke ingrepen in het plangebied zijn effecten op vleermuizen niet uit te sluiten. Het gaat om de volgende ingrepen:

- Sloop van gebouwen
- Kap van (oude) bomen
- Rigoureuze werkzaamheden aan lijnvormige elementen en openbare groenvoorzieningen
- Werkzaamheden aan of nabij watergangen en bruggen

Voorafgaand aan bovengenoemde ingrepen dient door middel van aanvullend onderzoek vastgesteld te worden welke functie de locatie van de ingreep vervult voor vleermuizen. Indien door de ingreep sprake is van een negatief effect op een verblijfplaats van vleermuizen of een belangrijk effect op de leefomgeving daarvan (foerageergebied, vliegroutes), dan zijn vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk. De mogelijke vervolgstappen bestaan uit een ontheffingsaanvraag en/of uit mitigatie/compensatie.

5.8 Overige zoogdieren

Binnen de gemeente Steenwijkerland komen zoogdieren voor uit alle drie de beschermingscategorieën van de Flora- en faunawet. Hieronder worden de mogelijk aanwezige zoogdiersoorten in Steenwijk en Tuk per beschermingscategorie besproken.

Licht beschermde zoogdiersoorten

De licht beschermde zoogdiersoorten volgens de Flora- en faunawet zijn in Nederland algemeen tot vrij algemeen voorkomende soorten. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat enkele van deze licht beschermde zoogdieren hun leefgebied hebben binnen het plangebied. Het betreft soorten als Haas, Konijn, Egel, Wezel, Bunzing, Mol en verscheidene (spits)muisensoorten.

Middelzwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van Steenwijk en Tuk zijn waarnemingen bekend van twee middelzwaar beschermde zoogdiersoorten, deze zijn Eekhoorn en Steenmarter (Miedema & Van der 2009, Douma *et al.* 2011).

Op basis van de verspreidingsgegevens en een eerste inschatting van de geschiktheid van het plangebied voor de soort, kan in de grotere groenstructuren in het plangebied Steenwijk en Tuk de aanwezigheid van verblijfplaatsen van Eekhoorn niet worden uitgesloten.

De Steenmarter is een soort die de laatste tientallen jaren zijn verspreidingsgebied sterk heeft uitgebreid. Ook de directe omgeving van mensen schuwt deze soort niet. Het is om deze redenen niet uit te sluiten dat de Steenmarter verblijfplaatsen heeft in gebouwen en bosschages in Steenwijk en Tuk.

Zwaar beschermde zoogdiersoorten

In de omgeving van het plangebied Steenwijk en Tuk komen de zwaar beschermde zoogdiersoorten Waterspitsmuis en Boommarter voor (Miedema & Van der ██████ 2009, Douma *et al.* 2011). De waarnemingen van Boommarter komen van de Woldberg aan de noordzijde van de A 32 (Douma *et al.* 2011). Het is gezien het stedelijke karakter onwaarschijnlijk dat de Boommarter in het plangebied voorkomt.

Waarnemingen van de Waterspitsmuis in de omgeving van Steenwijk en Tuk zijn gedaan langs het Steenwijkerdiep richting Scheerwolde en rond Kallenkote. Daarbij komt dat de Waterspitsmuis in de Weerribben en De Wieden nog steeds algemeen voorkomt (Douma *et al.* 2011). Deze soort komt voor langs oevers met een goed ontwikkelde kruidenvegetatie en voldoende dekking, bij voorkeur langs water met een brede, natte oeverzone, maar ook smalle oeverzones worden gebruikt. Gezien de relatief beperkte afstand tot bekende waarnemingslocaties en de mogelijke aanwezigheid van geschikte oevers langs de waterpartijen in voornamelijk Steenwijk, kan de aanwezigheid van Waterspitsmuis in het plangebied niet worden uitgesloten.

Effecten en beoordeling

Bij ruimtelijke ingrepen in het plangebied gaat mogelijk leefgebied van één of meer licht beschermde zoogdiersoorten (tijdelijk) verloren. Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Om deze reden veroorzaken ruimtelijke projecten geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdieren.

Indien ruimtelijke ingrepen aan groenstructuren in het plangebied worden beoogd, zijn effecten op verblijfplaatsen van Eekhoorns niet uit te sluiten. Voorafgaand aan deze ingrepen dient daarom vastgesteld te worden of op de betreffende locaties verblijfplaatsen van Eekhoorn aanwezig zijn. Indien deze aanwezig blijken te zijn, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Effecten op verblijfplaatsen van de Steenmarter zijn niet uit te sluiten bij ruimtelijke ingrepen aan gebouwen en groenstructuren in Steenwijk en Tuk. Voorafgaand aan dergelijke ingrepen dient daarom vastgesteld te worden of bij de ingreep verblijfplaatsen van deze soort in het gedrang komen. Wanneer dit het geval is, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden volgens een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien dit niet mogelijk is, dan dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Bij ruimtelijke ingrepen aan oevers in het plangebied is mogelijk sprake van negatieve effecten op (het leefgebied van) Waterspitsmuis. In dat geval ontstaat mogelijk een conflict met de flora- en faunawet. Om deze reden dient voorafgaand aan genoemde ingrepen aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van de Waterspitsmuis te worden uitgevoerd om te bepalen hoe de betreffende ingreep zich verhoudt tot de Flora- en faunawet ten aanzien van deze soort. Bij aanwezigheid van Waterspitsmuis en mogelijke negatieve effecten hierop is een ontheffingsaanvraag volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk.

6 Conclusies

In deze natuurtoets zijn effecten van de ruimte in het bestemmingsplan voor nieuwe bestemmingen en functies onderzocht. Het palet aan mogelijke effecten is kwalitatief beschreven. Een kwantitatieve analyse voor effecten op beschermde gebieden is uitgevoerd voor verschillende onderdelen op basis van verstoringcontouren rond de kernen, scenarioberekeningen voor stikstofdepositie en groei van het aantal verblijfsaccommodaties. Daarnaast is een risicoverkenning uitgevoerd voor beschermde soorten.

Natuurbeschermingswet

Een verhoging van de stikstofemissie kan optreden als gevolg van nieuwe bedrijvigheid en/of een toename van autoverkeer na realisatie van nieuwe verblijfsaccommodaties. Een verhoging als gevolg van bedrijfsuitbreiding of -aanpassing kan voorkomen worden door emissiebeperkende maatregelen te nemen, zodat geen extra emissie optreedt. Indien sprake is van verplaatsing van een emissiebron kan wel de depositieverspreiding in de omgeving veranderen en is een nadere effectenanalyse voor locale effecten nodig. Meetbare effecten van stikstofemissie op stikstofgevoelige habitattypen in nabijgelegen Natura 2000-gebieden als gevolg van extra verkeersbewegingen treden niet op.

Uitbreiding van de capaciteit voor verblijfsrecreatie leidt niet tot een meetbare verhoging van de stikstofdepositie op groeiplaatsen van stikstofgevoelige habitattypen in nabijgelegen Natura 2000-gebieden. Evenmin treedt een meetbaar effect op moerasbroedvogels in De Weerribben en De Wieden als gevolg van veranderingen in recreatiedruk na realisatie van nieuwe verblijfsaccommodaties. Er is daarom geen sprake van significante effecten op instandhoudingsdoelen voor vogelsoorten van De Weerribben en De Wieden.

Het is van belang dat bij bouw- en sloopwerkzaamheden eventuele verblijfplaatsen van Meerleermuizen gehandhaafd blijven en dat verstoring door extra verlichting voorkomen wordt.

Ecologische hoofdstructuur

Nieuwe activiteiten of initiatieven in Steenwijk en Tuk hebben geen direct effect op de wezenlijke waarden binnen EHS-gebieden buiten effecten die benoemd zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet. Dit geldt zowel voor uitstralingseffecten vanuit de kernen zelf als voor effecten van recreatief verkeer in de wijde omgeving.

6.2 Flora- en faunawet

Binnen het plangebied Steenwijk en Tuk kunnen verscheidene wettelijk beschermde soorten aanwezig zijn. Zeker is dat niet, omdat de beschikbare verspreidingsgegevens in de meeste gevallen niet voldoende gedetailleerd zijn. Het gaat om beschermde soorten uit alle drie de beschermingscategorieën van de Flora- en faunawet.

Voor licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van enkele verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Ruimtelijke ingrepen in het plangebied veroorzaken daarom geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van aanwezige licht beschermde soorten.

Het is mogelijk dat middelzwaar en/of zwaar beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied, omdat potentieel geschikt leefgebied aanwezig is en aanwezigheid in de (nabije) omge-

ving is vastgesteld. Het betreft de volgende soort(groep)en: vissen (Kleine modderkruiper, § 5.3), vogels (§ 5.6), vleermuizen (§ 5.7), Steenmarter, Eekhoorn, en Waterspitsmuis (§ 5.8).

Tevens is nog niet duidelijk of en waar ruimtelijke ingrepen zijn voorzien. Op locaties waar in de toekomst ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd, is het daarom nodig om voorafgaand aan de werkzaamheden aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar de aanwezigheid van de mogelijk aanwezige middelzwaar en/of zwaar beschermde soorten. Op basis van de resultaten van dat onderzoek kan worden bepaald of en zo ja welke vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

Ondanks de mogelijke aanwezigheid van een aantal zwaarder beschermde soorten en de mogelijke vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet, wordt de kans op onoverkomelijke be-zwaren vanuit deze wet zeer gering geacht. Om deze reden kunnen de bestemmingen en plan-regels in het nieuwe bestemmingsplan voor Steenwijk en Tuk worden vastgesteld, op voor-waarde dat voorafgaand aan daadwerkelijke ruimtelijke ingrepen op basis van locatiespecifiek onderzoek wordt bepaald of vervolgstappen volgens de Flora- en faunawet noodzakelijk zijn.

7 Literatuur

- Bos, D., B.A. Nolet, T. Boudewijn, H.P. van der Jeugd & B.S. Ebbing 2008. Capacity of accommodation areas for wintering geese in the Netherlands: field tests of first principles. A&W-rapport 1197. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.
- BVR 2009. Vollenhove en Blokzijl toekomstvisie juni 2009. BVR Adviseurs Ruimtelijke Ontwikkeling, Rotterdam.
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Crombaghs, B.H.J.M. et al. 2002. Vissen in Overijssel: Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Rapport van Buro Natuurbalans Limes Divergens in opdracht van Provincie Overijssel.
- CROW 2007. Verkeersgeneratie voorzieningen – kengetallen gemotoriseerd verkeer. CROW-publicatie 272, Ede.
- Cuppen, J.G.M., B. Koese & H. Sierdsema 2006. Distribution and habitat of *Graphoderus billineatus* in the Netherlands (Coleoptera Dytiscidae) in: Nederlandse faunistische mededelingen 24-2006.
- Dobben, H. van & A. van Hinsberg 2008. Overzicht van kritische depositiewaardes voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000 gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1654.
- Gedeputeerde Staten Fryslân 2005. Herzien ontwerp Ecologische verbindingzones In Fryslân. Evaluatie en beleidsaanpassing.
- Gies, T.J.A., J. Kros, J.C. Voogd & R. Smidt 2008. Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel. Alterra-rapport 1682, Wageningen.
- Gmelig Meyling, A.W., R.H. de Bruyne & I. van Lente 2007. Inhaalslag verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrictlijn. Platte Schijfhoren. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Stichting ANEMOON, Bennebroek.
- Greve, M.S.E., H. Miedema 2011. Wezenlijke kenmerken en waarden EHS Gemeenten Noordoostpolder en Urk. A&W-rapport 1360. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- Hille Ris Lambers, I., F. Brekelmans, R. Lensink & G.F.J. Smit 2008. Bestaand gebruik van rijksinfrastructuur en Natura 2000-gebieden. Verkenning van effecten van rijkswegen, spoorwegen en rijkskanalen als gevolg van bestaand gebruik, beheer en onderhoud en autonome ontwikkeling. Rapport 07-124 Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Hut, R.M.G. van der 2013. Passende Beoordeling Bestemmingsplannen Buitengebied en Recreatietereinen Steenwijkerland. Concept. A&W-rapport 1821. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- Hut, R.M.G. van der, Ch. de Jonge, R. Berkers & L. Davids 2009. Visitormanagementplan Weerribben – Wieden. Optimalisatie en zonerings van recreatie in Natura 2000-gebied. A&W-rapport 1146. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden/ Stichting Kenniscentrum Recreatie, Den Haag.
- Hut, R.M.G. van der, A. Brenninkmeijer & J. Schut 2009. Ecologische toetsing Nieuwveense Landen Meppel. A&W-rapport 1205. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- Hut, R.M.G. van der, L. Bruinzeel & O. Stoker 2010. Voortoets Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1568. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

- _____, _____ & _____. 2011a. Natuurtoets Bestemmingsplan Noordelijke kernen Steenwijkerland. A&W-rapport 1630. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- _____, _____ & _____. 2011b. Natuurtoets Bestemmingsplan Zuidelijke kernen Steenwijkerland. A&W-rapport 1631. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- _____. 2012. Passende Beoordeling Bestemmingsplannen Buitengebied en Recreatietereinen Steenwijkerland. Werkdocument. A&W-rapport 1821. Altenburg & Wymenga bv. Feanwâlden.
- _____, _____ & _____. 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, Culemborg / Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- _____ & _____. 2010. Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen. April 2010 versie 0.2. Provincie Overijssel.
- _____ & _____. 2009. Onderzoek natuurwaarden bestemmingsplan buitengebied gemeente Steenwijkerland. A&W-rapport 1316. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Ministerie van LNV 2004. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet. Den Haag.
- _____ 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem.
- _____, _____ & _____. 2007. Vissen en geluidsoverlast. Effect van geluidsbelasting onder water op zoetwatervissen. Gedragsbiologie, Instituut voor Biologie, Universiteit Leiden.
- Provincie Overijssel 2008. Streekplan Overijssel 2000+. Plannen voor Ruimte, Water en Milieu. Streekplan met wijzigingen tot mei 2008. Provincie Overijssel, Zwolle
- Provincie Overijssel 2009. Werkdocument Natura 2000 De Wieden & De Weerribben 2009-2015. Versie 12 augustus 2009. Zwolle.
- _____, _____ & _____. 2008. Ontsnippering in de Natte As. Onderbouwing en uitwerking van ontsnipperende maatregelen in robuuste verbindingen. A&W-rapport 1130. Altenburg & Wymenga, ecologisch onderzoek, Veenwouden.
- _____ 2005. _____ 2005 Noordwest-Overijssel. Stichting RAVON, Nijmegen.
- _____ 1997. The ecology of the slow-worm in the Netherlands. In: _____ (eds.), The slowworm. KRAG-Kent Reptile and Amphibian Group: 5-6.
- Tonnaer & Gemeente Steenwijkerland 2012. Bestemmingsplan Vollenhove en Blokzijl 9 mei 2012. Steenwijkerland.
- _____, _____, _____ & _____. 2010. Groot-schalige concentratie- en depositiekaarten Nederland. Rapportage 2011. RIVM Rapport 680362001/2011.
- _____ & _____. 2001. Voedselgebieden van de Purperreiger in Nederland. Rapportnr. 01-011. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- _____, _____ & F. Spikmaas m.m.v. _____, _____, H. de Nie, Werkgroep Poldervissen RAVON 2004. Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn: Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad. Stichting RAVON, Nijmegen.

Internetsites

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx>: website EZ met instandhoudingsdoelen

Bijlage 1 Instandhoudingsdoelen

Essentietabel Natura 2000-gebied Havelte-Oost

Essentietabel Natura 2000-gebied 029. Havelte-Oost									
Kernopgaven									
6.05	Natte heiden	Kwaliteitsverbetering en vergroting oppervlakte vochtige heiden H4010 en pioniervegetaties met snavelbiezen H7150 en actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B.							
6.06	Schrale graslanden	Kwaliteitsverbetering en (indien mogelijk) oppervlakte uitbreiding heischrale graslanden *H6230 en blauwgraslanden H6410 in kansrijke situaties (op schrale leemhoudende zandgronden).							
6.08	Structuurrijke droge heiden	Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277.							
Instandhoudingsdoelstellingen									
		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven	
Habitattypen									
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	--	=	>				6.08	
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=				6.08	
H2330	Zandverstuivingen	--	>	>				6.08	
H3160	Zure vennen	-	=	>					
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>				6.05,W	
H4030	Droge heiden	--	=	>				6.08	
H6230	*Heischrale graslanden	--	>	>				6.06,△,W	
H7110B	*Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	>				6.05,W	
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=				6.05,W	
H9190	Oude eikenbossen	-	=	>					
Habitatsoorten									
H1166	Kamsalamander	-	>	>	>				
Broedvogels									
A277	Tapuit	--	=	=			10	6.08	
						deze tabel is gebaseerd op het ontwerp-aanwijzingsbesluit			
						Gebruik deze essentietabel in combinatie met de leeswijzer			
Legenda									
W	Kernopgave met wateropgave								
△	Sense of urgency: beheeropgave								
△	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities								
SVI landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)								
=	Behoudsdoelstelling								
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling								
=(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering								

Essentietabel Natura 2000-gebied De Weerribben

Kernopgaven										
	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)	Behoud en herstel van samenhang tussen slaappleaatsen en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels en meervleermuis (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meervleermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van mozaiek van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deelandschappen Laagveen.								
4.08	Evenwichtig systeem	Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kwanswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149 en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.								
4.09	Compleetheid in ruimte en tijd	Alle successiestadia laagveenverlandings in ruimte en tijd vertegenwoordigd: overgangs- en trilvenen (trilvenen en veenmosrietlanden) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurvlieder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen H91D0, in samenstelling met gemeenschappen van open water.								
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging door rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.								
Instandhoudingsdoelstellingen										
		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven		
Habitattypen										
H3140	Kranswierwateren	--	>	>				4.08, Ⓜ, W		
H3150	Meren met krabbenscheer	-	>	>				4.08, Ⓜ, W		
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	=				4.09, Ⓜ, W		
H6410	Blauwgraslanden	--	=	>				4.09, Ⓜ, W		
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=						
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	>				4.09, Ⓜ, W		
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	=	=				4.09, Ⓜ, W		
H7210	*Galigaanmoerassen	-	>	>				4.09, Ⓜ, W		
H91D0	*Hoogveenbossen	-	=	>				4.09, Ⓜ, W		
Habitatsorten										
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>			4.08, Ⓜ, W		
H1060	Grote vuurvlieder	--	>	>	>			4.09, Ⓜ, W		
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>	>			4.08, Ⓜ, W		
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=			4.08, Ⓜ, W		
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=			4.08, Ⓜ, W		
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=			4.08, Ⓜ, W		
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=					
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=			4.09, Ⓜ, W		
H4056	Platte schijfhoren	-	=	=	=			4.08, Ⓜ, W		
Broedvogels										
A021	Roerdomp	--	>	>		↙ 10		4.12, W		
A029	Purperreiger	--	>	>		↙ 10		4.12, W		
A119	Porseleinhoen	--	>	>		↙ 30				
A153	Watersnip	--	=	=		↙ 150				
A197	Zwarte Stern	--	>	>		↙ 40		4.08, Ⓜ, W		
A292	Snor	--	>	>		↙ 100		4.12, W		
A295	Rietzanger	-	=	=		↙ 900				
A298	Grote karekiet	--	>	>		↙ 20		4.12, W		

Essentietabel Natura 2000-gebied De Wieden

Kernopgaven													
	Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Meren en moerassen)	Behoud en herstel van samenhang tussen slaapplekken en foerageergebieden in het bijzonder voor grasetende watervogels en meermeermuis (de belangrijkste kraamkamerfunctie en slaapfunctie van de meermeermuis ligt vooral in gebouwen buiten de Natura 2000 gebieden). Voor afgesloten zeearmen en randmeren behoud van de specifieke betekenis van de verschillende onderdelen voor habitattypen en vogels. Herstel van mozaïek van verlandingsstadia van open water tot moerasbos en herstel van gradiënt watertypen (inclusief brak) met name in het deellandschappen Laagveen.											
4.08	Evenwichtig systeem	Nastreven van een meer evenwichtig systeem (waterkwaliteit, waterkwantiteit en hydromorfologie): waterplantengemeenschap (voor kwanswierwateren H3140 en meren met krabbenscheer en fonteinkruiden H3150), zwarte stern A197, platte schijfhoren H101X en vissen zoals o.a. bittervoorn H1134, grote modderkruiper H1145, kleine modderkruiper H1149 en insecten, zoals gevlekte witsnuitlibel H1042 en gestreepte waterroofkever H1082.											
4.09	Compleetheid in ruimte en tijd	Alle successiestadia laagveenverlanding in ruimte en tijd verlegwoordigd: overgangs- en trilvenen (trilvenen en veenmosrietlanden) H7140_A en H7140_B met onder meer grote vuurwinder H1060, groenknolorchis H1903 en vochtige heiden (laagveengebied) H4010_B, blauwgraslanden H6410, galigaanmoerassen *H7210 en hoogveenbossen H91D0, in samenstelling met gemeenschappen van open water.											
4.11	Plas-dras situaties	Plas-dras situaties voor smienten A050 en broedvogels zoals porseleinhoen A119 en kempfaan A151, kwartelkoning A122 en noordse woelmuis *H1340.											
4.12	Overjarig riet	Herstel van grote oppervlakten/brede zones overjarig riet, inclusief waterriet, door herstel van natuurlijke peildynamiek en tegengaan verdroging door rietmoerasvogels, zoals roerdomp A021, purperreiger A029, snor A292, grote karekiet A298 en voor de noordse woelmuis *H1340.											
4.15	Vochtige graslanden	Herstel inundatie, behoud en nieuwvorming blauwgraslanden H6410, glanshaver- en vossenstaartheuvelen (grote vossenstaart) H6510_B, met name Kievitsbloemheuvelen, mede als leefgebied van de kempfaan A151 en watersnip A153.											
4.16	Rui- en rustplaatsen	Voldoende ruiplaatsen en rustgebieden voor watervogels zoals fuut A005, ganzen, slobeend A056 en kuifeend A061.											
Instandhoudingsdoelstellingen													
		SVI Landelijk	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren	Kernopgaven					
Habitattypen													
H3140	Kranswierwateren	--	>	>				4.08, A, W					
H3150	Meren met krabbenscheer	-	>	>				4.08, A, W					
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)	-	>	=				4.09, A, W					
H6410	Blauwgraslanden	--	=	>				4.09, A, W 4.15, W					
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=									
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	>	=				4.09, A, W					
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	=	=				4.09, A, W					
H7210	*Galigaanmoerassen	-	>	>				4.09, A, W					
H91D0	*Hoogveenbossen	-	=	>				4.09, A, W					
Habitatsorten													
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>			4.08, A, W					
H1060	Grote vuurwinder	--	>	>	>			4.09, A, W					
H1082	Gestreepte waterroofkever	--	>	>	>			4.08, A, W					
H1134	Bittervoorn	-	=	=	=			4.08, A, W					
H1145	Grote modderkruiper	-	=	=	=			4.08, A, W					
H1149	Kleine modderkruiper	+	=	=	=			4.08, A, W					
H1163	Rivierdonderpad	-	=	=	=			4.08, A, W					
H1318	Meermeermuis	-	=	=	=								

Vervolg essentietabel Natura 2000-gebied De Wieden

H1393	Ceel schorpioenmos	--	>	>	>				
H1903	Groenknolorchis	--	=	=	=			4.09,△,W	
H4056	Platte schijfhoren	-	=	=	x			4.08,△,W	
Broedvogels									
A017	Aalscholver	+	=	=			1000		
A021	Roerdomp	--	=	=			30	4.12,W	
A029	Purperreiger	--	=	=			50	4.12,W	
A081		+	=	=			20		
A119	Porseleinhoen	--	=	=			20	4.11,W	
A122	Kwartelkoning	-	>	>			20	4.11,W	
A153	Watersnip	--	=	=			120	4.15,W	
A197	Zwarte Stern	--	=	=			200	4.08,△,W	
A275	Paapje	--	>	>			5		
A292	Snor	--	>	>			100	4.12,W	
A295	Rietzanger	-	=	=			3000		
A298	Grote karekiet	--	>	>			20	4.12,W	
Niet-broedvogels									
A005	Fuut	-	=	=			110		4.16
A017	Aalscholver	+	=	=					
A037	Kleine Zwaan	-	=	=			8		
A041		+	x (<)	=			3800		4.16
A043	Grauwe Gans	+	= (<)	=			1100		4.16
A050	Smient	+	=	=			500		4.11,W
A051	Krakeend	+	=	=			150		
A059	Tafeleend	--	=	=			210		
A061	Kuifeend	-	=	=			430		4.16
A068	Nonnetje	-	=	=			30		
A070	Grote Zaagbek	--	=	=			20		
A094	Visarend	+	=	=			2		
Legenda									
W	Kernopgave met wateropgave								
△	Sense of urgency: beheeropgave								
△	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities								
SM landelijk	Landelijke Staat van Instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig, + gunstig)								
=	Behoudsdoelstelling								
>	Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling								
x(<)	Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft ten gunste van formulering								

Bijlage 2 Natuurwetgeving

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee veranderde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000-gebieden zijn vastgesteld op basis van de aangewezen Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij het bevoegd gezag vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen wegens bijzondere habitattypen en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitattypen waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat voor ieder Natura 2000-gebied een aanwijzingsbesluit wordt opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000-gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000- gebieden zijn toegestaan.

Beschermde Natuurmonumenten

Onder de huidige Natuurbeschermingswet is het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermde Natuurmonumenten vervallen. Beide vallen onder de noemer Beschermde Natuurmonumenten. Als Beschermde Natuurmonumenten binnen Natura 2000-gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermde Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000-gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermde Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

Externe werking

De kwaliteit van Natura 2000-gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, moet deze beoordeeld worden. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000-gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000-gebied kunnen kwalificerende soorten in het Natura 2000-gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000-gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden, zoals hydrologische effecten (bijvoorbeeld als gevolg van grote grondwateronttrekkingen) en een toename van vliegverkeer. Verstoring treedt ook op wanneer kwalificerende soorten vanuit het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen minder mogelijk wordt. De bescherming van Natura 2000-gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking.

Toetsing volgens de Natuurbeschermingswet

Als er nieuwe activiteiten in of nabij een Natura 2000-gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden hebben. Deze oriëntatie is de Voortoets. Er zijn drie uitkomsten daarvan mogelijk (ministerie van LNV 2005):

- 1 Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
- 2 Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunning moet worden aangevraagd die vergezeld moet gaan van de zogenoemde Verslechterings- en verstoringstoets.
- 3 Er is een kans op een significant negatief effect. Dan moet een vergunningsprocedure worden gevolgd die vergezeld moet gaan van een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond hiervan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significante gevolgen heeft voor het gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven (A) voor het plan zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang (D) met het plan is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden (C) is gerealiseerd.

Flora- en faunawet

In de Flora- en faunawet is de bescherming geregeld van soorten die in die wet zijn genoemd. Deze soorten zijn ingedeeld in beschermingscategorieën (Besluit vrijstelling beschermde dieren en plantensoorten). Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'. Vanaf 26 augustus 2009 geldt een gewijzigde aanpak betreffende de beoordeling van ontheffingsaanvragen.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren vastgelegd. Er zijn vier beschermingscategorieën, namelijk voor de soorten in tabel 1, 2 en 3 en de vogels. De indeling van de soorten is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van soorten in Nederland, waarbij ook de aangewezen onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën en de beoordeling voor projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling:

Licht beschermde soorten van tabel 1. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling.

Middelzwaar beschermde soorten van tabel 2. Dit zijn soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkeling vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een door LNV goedgekeurde gedragscode.

Zwaar beschermde soorten van tabel 3. Bij verstoring daarvan kan een ontheffing nodig zijn. Vogels.

Een ontheffing is een toestemming om in een bepaald geval af te kunnen wijken van een of meer verbodsbepalingen, zoals deze zijn vastgelegd in de artikelen 8 t/m 13 van de Flora- en faunawet.

Tabel 1

Deze tabel bevat licht beschermde, algemeen voorkomende planten- en diersoorten, zoals Zwanenbloem, █████ kikker, Bosmuis, Bunzing en Egel. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Bij ruimtelijke ontwikkeling hoeft voor de verstoring van deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Uiteraard geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Tabel 2

De tweede categorie betreft middelzwaar beschermde soorten. Hieronder is beschreven hoe met verstoring van deze soorten moet worden omgegaan bij gebruik van een gedragscode en zonder het gebruik daarvan.

Wanneer de beoogde werkzaamheden worden uitgevoerd volgens een gedragscode, hoeft voor de verstoring van soorten van tabel 2 geen ontheffing te worden aangevraagd. De gedragscode vermeldt hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen kan worden voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. De gedragscode die voor vrijstelling is vereist, moet goedgekeurd zijn door LNV en van toepassing zijn op de beoogde activiteit. Op de site van LNV zijn alle goedgekeurde gedragscodes beschikbaar die door verscheidene brancheorganisaties zijn opgesteld. Er moet aantoonbaar volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er geen gedragscode wordt gebruikt bij de uitvoering van de beoogde werkzaamheden, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden (omgevingscheck). Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is. De aanvraag wordt beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door uw activiteiten?

Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 2. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Tabel 3.

Dit betreft zwaar beschermde soorten. Deze tabel bevat de soorten die zijn vermeld in Bijlage 1 Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en de soorten die zijn vermeld in Bijlage IV van de Habitatrictlijn. Wanneer ten aanzien van een of meer soorten uit Bijlage 1 of Bijlage IV verbodsbepalingen worden overtreden door een ruimtelijke ontwikkeling, kan een ontheffingsaanvraag nodig zijn, die wordt getoetst aan de volgende criteria:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats aangetast door de activiteiten?
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?
- Is er een wettelijk belang?
- Is er een andere bevredigende oplossing?

Voor een ontheffing moet aan alle criteria zijn voldaan.

Voor de Bijlage 1-soorten van tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van de belangen die in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten zijn genoemd. Bij een ruimtelijke ingreep kan het om de volgende belangen gaan:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Voor de Bijlage IV-soorten van tabel 3 geldt dat er alleen vrijstelling mogelijk is op grond van de wettelijke belangen die in de Habitatrictlijn zijn genoemd. Deze zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.
- Dwingende reden van openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor milieu, wezenlijk gunstige effecten.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van een soort wordt gegarandeerd, hoeft er bij een ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing te worden aangevraagd ten aanzien van soorten uit tabel 3. Dat betekent vrijwel altijd dat, aantoonbaar opgenomen in de plannen, voldoende mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd. Is die garantie niet te geven (bijvoorbeeld doordat de mitigerende maatregelen mogelijk niet afdoende zijn), dan moet alsnog via een ontheffingsaanvraag aan LNV worden gevraagd om te bepalen of een ontheffing nodig is.

Vogels

Tijdens werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de broedperiode van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen, maar van veel vogelsoorten is bekend dat de broedperiode ligt tussen half maart en half juli. Het is voor de wet van belang of broedgevallen aanwezig zijn die door de werkzaamheden kunnen worden verstoord. De meeste soorten zijn elk broedseizoen in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens de broedperiode onder bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor versturende werkzaamheden buiten de broedperiode is dus geen ontheffing nodig. Er is evenmin ontheffing nodig voor het nemen van maatregelen vooraf aan de broedperiode, die de vestiging van vogels voorkomen. Ontstaan er binnen of nabij het plangebied toch nesten die kunnen worden verstoord, dan dienen de werkzaamheden te worden gestaakt tot na de broedperiode.

Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het gehele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Er is in augustus 2009 door LNV een indicatieve lijst gepubliceerd van jaarrond beschermde vogelnesten, waarin vijf categorieën zijn te onderscheiden. Daarin zijn bijvoorbeeld Gierzwaluw, Kerkuil, Ransuil, Roek en Sperwer opgenomen. Eén van de categorieën betreft soorten die geen jaarrond beschermde verblijfplaats hebben, maar wel vaak terugkeren naar de locatie waar zij het vorige jaar gebroed hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor zwaluw- en spechtsoorten.

Indien kan worden aangetoond dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de vogelsoorten op bovengenoemde lijst wordt gegarandeerd, hoeft er bij een verstoring geen ontheffing te worden aangevraagd. Dat betekent vrijwel altijd dat er een omgevingscheck van belang is om te kunnen bepalen of nabij het plangebied voldoende leefruimte beschikbaar is. Een deskundige bepaalt dan of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Is dit niet het geval, dan moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden geboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd.

Voor vogels geldt dat alleen ontheffing kan worden verkregen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Deze belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- Volksgezondheid of openbare veiligheid.

Het belang van een ruimtelijke ontwikkeling geldt voor deze soorten dus niet.

Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet. Op 26 augustus 2009 zijn wijzigingen uitgevoerd in de soortenlijsten van de Rode Lijst.

Lijst vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Deze lijst van de Dienst Regelingen betreft de vogelsoorten waarvan de nesten het jaarrond beschermd zijn; deze is vanaf 26 augustus 2009 van toepassing (Ministerie van LNV 2009). De vogelsoorten maken gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keren jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In de oorspronkelijke lijst van LNV is abusievelijk de Huismus weggevallen. Deze is door ons in onderstaande lijst toegevoegd.

Jaarrond beschermde vogelsoort	Aantal broedparen (SOVON 2002)	Koloniebroeder	Aanwezig in bebouwde kom	Aanwezig in (beschermde) natuurgebieden	Categorie vaste nesten*
Boomvalk	750-1.000	Nee	Nee	Ja	4
Buizerd	8.000-10.000	Nee	Nee	Ja	4
Gierzwaluw	30.000-60.000	Nee	Ja	Nee	2
Grote gele kwikstaart	240-300	Nee	Nee	Ja	3
Havik	2.000	Nee	Nee	Ja	4
Huismus	500.000-1.000.000	Ja	Ja	Nee	2
Kerkuil	1.750	Nee	Ja	Nee	3
Oehoe	3	Nee	Nee	Ja	3
Ooievaar	400	Nee	Ja	Nee	3
Ransuil	5.000	Nee	Nee	Ja	4
Roek	60.000-65.000	Ja	Ja	Nee	2
Slechtvalk	8-10	Nee	Ja	Ja	3
Sperwer	4.500	Nee	Nee	Ja	4
Steenuil	6.000	Nee	Ja	Nee	1
Wespendief	700	Nee	Nee	Ja	4
Zwarte wouw	0-1	Nee	Nee	Ja	4

* Er zijn vier categorieën van nesten die het hele jaar door beschermd zijn:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Bezoekadres

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden

Postadres

Postbus 32
9269 ZR Feanwâlden
Telefoon [redacted]
Fax [redacted]

www.altwym.nl